

FRANS HOFFMANN.

De Herder en de Vluchteling.

LEIDEN,
A. W. SIJTHOFF.

DE HERDER EN DE VLUCHTELING.

DE HERDER EN DE VLUCHTELING.

Een Verhaal van Frans Hoffmann,

DOOR

SUZE ANDRIESEN.

LEIDEN. — A. W. SIJTHOFF.

EERSTE HOOFDSTUK.

Herman en Leentje.

Op een schoonen namiddag, toen Frankrijk zuchtte onder de dwingelandij van het Schrikbewind, zaten Herman Peters en zijne zuster Leentje naast elkaar op eene boschachtige helling der Cevennes in eene eenzame en woeste landstreek, en hoedden de kleine kudde van hun grootvader. Herman zag er uit als een flinke jongen van zestien jaar; Leentje was wel twee en een half jaar jonger, maar toch even zachtzinnig en lief, als Herman gezond en sterk was.

De beide kinderen zaten daar zoo treurig en peinzend als men dat slechts zelden op hun leeftijd aantreft. Drie koeien, eene geit en een twaalfstal schapen graasden om hen heen en terwijl al de andere dieren het gras aftrokken, zonder zich verder om hunne hoeders te bekommeren, keek de geit, meer gezellig van aard, hen van tijd tot tijd aan, blaatte hen toe, begon vervolgens weer te grazen en kwam toen langzamerhand naar Leentje, totdat het dier dicht naast haar stond. Toen Leentje dit bemerkte, liet zij voor een oogenblik de breikous en de naald rusten, om de geit te liefkoozen.

Op de knieën van Herman lag een opengeslagen boek, maar op dit oogenblik las hij daar niet in; hij keek in gedachten rond, zonder zich om zijne omgeving te bekommeren. Toen de zon eensklaps achter de dichte wolken uitbrak en het geheele landschap bescheen, was het alsof zij den jongen herder uitlokte haar met een glimlach te begroeten.

Het luiden der schelletjes in het rond, de rookwolken van het dorp, welke achter de groene eiken in blauwe kleuren opstegen, en eenige vluchten trekvogels, welke gematigder landstreken gingen opzoeken, verlevendigden het herfsttooneel; maar een treurig hart, hoe oud of jong het ook moge zijn, is slechts zelden vatbaar voor de landelijke schoonheden. Dit moest de reden zijn, waarom Herman zich weder aan de weemoedige gedachten overgaf, en Leentje insgelijks bedroefd was, zooals hij.

Zij hadden van jongs af bij hun grootvader ingewoond, daar hunne ouders reeds zóó vroeg waren gestorven, dat beiden zich van hen niets meer konden herinneren. Deze grootvader was sedert drie jaren blind. Het laatste gebruik, dat hij van zijne oogen had gemaakt, was, dat hij zijn kleinkinderen lezen en schrijven had geleerd. Thans moest hij zich op de oogen zijner scholieren verlaten, die hem elken avond een paar uren uit stichtelijke en nuttige boeken voorlazen. Hij was de zoon van een armen predikant, van wien hij goed onderwijs had genoten, hetwelk hij als eene kostbare nalatenschap weder op zijne kleinkinderen overdroeg. Dit gelukte hem vrij goed, ofschoon hij op lateren leeftijd zijne studiën niet had voortgezet, maar zich op het bedrijf van zijne grootouders, den landbouw, had toegelegd. Ongeveer honderd boekdeelen, over verschillende vakken van studie, stonden in zijne kamer op eene boekenplank van wit, maar door den tijd geel geverfd dennenhout; deze boeken en de geleerdheid, welke de oude man daaruit had geput, boezemden den boeren in den omtrek eerbied in en stelden hem zóó hoog

boven hen, dat zij hem gewoonlijk slechts mijnheer Anton noemden, ofschoon hij geenszins de rijkste grondbezitter in die landstreek was.

Elken avond moest Herman hem ook den *Moniteur* (zoo heette destijds het regeeringsblad in Frankrijk) voorlezen.

Men behoeft slechts aan den treurigen tijd te denken, waarin onze vertelling voorvalt, om te begrijpen dat het lezen van dit blad niet kon nalaten, den pijnlijksten indruk zelfs ook op de jeugdige gemoederen teweeg te brengen. Inderdaad waren het ook de verschrikkelijke gebeurtenissen en tooneelen te Parijs en in de provinciën, welke de gemoederen van Herman en zijne zuster met droefheid en smart zóó hadden vervuld, dat er bijna voor geen ander gevoel in hun hart plaats was.

Meer dan eens had Jeanne, de oude, getrouwe dienstmeid, haren heer opmerkzaam gemaakt, dat het lezen van den *Moniteur* de kinderen al te zeer aangreep, en tevens hare onkunde betreurd, welke het haar onmogelijk maakte, zelve het werk van de kinderen over te nemen.

De grootvader was echter van een ander gevoelen.

„Ik wil juist dat mijne kinderen het leed van hunne medemenschen leeren kennen,” antwoordde haar de eerbiedwaardige grijsaard; — „dat wekt hun medelijden op en zij zullen voorbereid zijn wanneer het ongeluk ook eens aan onze deur klopt. Ons tegenwoordig leven is een voortdurende strijd, waaraan niemand zich kan onttrekken; daarom moet men zich altijd gereedhouden om óf de gewonden te helpen, óf zichzelf te verdedigen. Overigens, wanneer de *Moniteur* ons verschrikt en bedroefd maakt, dan is de bijbel daar, om ons te troosten en te bemoedigen. Deze kinderen zijn niet alleen bedaarder dan andere kinderen van hun leeftijd gewoonlijk zijn, maar zij zijn ook sterker en verstandiger, zooals uit geheel hun gedrag blijkt. Zij doen stil hun plicht en gij zelve verzekert mij immers, dat hun slaap

rustig en ongestoord is. Daarom ben ik overtuigd dat ik niets meer van hen verlang dan hetgeen zij op hun leeftijd in staat zijn te volbrengen. En eindelijk, Jeanne, het nu nog opkomende geslacht beleeft verschrikkelijke gebeurtenissen; het moet er derhalve op voorbereid worden, den aanblik daarvan te verdragen. Het is mijn grootste wensch, om nog slechts vijf of zes jaren te mogen leven, opdat ik mijne plichten als opvoeder der beide kinderen geheel kan volbrengen."

De grijsaard was diep bewogen bij deze laatste woorden; hij kon een zacht gesnik niet onderdrukken, en eenige tranen pparelden uit zijne blinde oogen. Ook Jeanne, de sterke en krachtige Jeanne, die reeds meer dan twintig jaren in het huis diende, liet, niettegenstaande hare vijf en veertig jaren, eene levendige ontroering blijken. Eigenlijk gezegd hield zij niet van schokkende tooneelen, en, om aan het gesprek een einde te maken, deed zij zich als naar gewoonte weder vroolijk en opgeruimd voor, terwijl zij zeide:

„Dat is alles goed en wel, mijnheer, maar kom nu wat bij het vuur; het brandt heel vroolijk en helder."

„Ik hoor het — het vuur roept mij!" antwoordde haar de grijsaard, en deze stond nu op om naar den hoek van den haard te loopen, waar Jeanne reeds den grooten eikenhouten leuningstoel had gereed gezet.

„Gij stookt dennenhout," ging hij voort, nadat hij zich voorzichtig had nedergezet; „dat hoor ik zoo gaarne vroolijk knetteren en springen, maar ik meende dat het nog niet gezaagd en gekloofd was."

„Dat hebt gij niet geheel en al mis, want toen Piet de knecht onder dienst ging, heeft hij het hout juist zoo laten liggen, als het uit het bosch was gekomen," antwoordde Jeanne. „Maar sedert drie dagen heeft Herman de handen uit de mouw gestoken en zaagt en hakt er vlijtig op los, reeds voordat gij opstaat

en hij naar de weide gaat. Morgen zal hij er geheel mede klaar zijn."

"Wat zegt gij! Waren die forsche bijlslagen, welke ik in deze dagen in mijne alkoof vernam, van hem? Ik meende dat ik een der bureu hoorde. Wat een flinke knaap! Hij is waarlijk bijna een man!"

"Ongetwijfeld is hij dat, en niet een van de minste soort, zoodat wij geen knecht meer noodig hebben," zeide Jeanne vol vuur. "Hoe zouden wij er ook een kunnen krijgen, daar alle flinke jonge mannen naar het leger moeten? Ik kan de koeien melken en verzorgen; de kinderen hoeden de kudde; Leentje helpt mij een weinig in huis, en voor het overige zal ik wel tijd vinden."

"Wij kunnen het beproeven, Jeanne; dit is ook mijn gevoelen. Hoe meer wij van de krachten der kinderen vergen, des te minder zullen zij eens van de hulp van anderen gebruik behoeven te maken. Bovendien — de herfst nadert en ons koren is gezaaid. Laten wij den winter afwachten; in April zullen wij dan wel zien, wat er verder gedaan moet worden."

TWEEDE HOOFDSTUK.

De verdachte.

Terwijl de grijsaard zich aldus met zijne dienstmeid in den warmen hoek van den haard onderhield, terwijl Jeanne met vlijtige hand aan het vuur het eenvoudige avondeten toebereidde, wachtten de kinderen het vallen van den avond op de weide af.

Leentje was nog met hare breikous bezig en Herman bond een hoopje heesterhout bijeen, dat hij in het bosch had verzameld. Daar draaide eene der koeien haren kop naar de bergen toe en scheen met hare oogen het een of ander voorwerp te volgen.

Deze beweging maakte de oplettendheid der kinderen gaande, en Leentje verzekerde het eerst, dat zij een man achter de bosschen had zien wegsluipen, alsof hij vreesde gezien te worden. Herman had hem ook bemerkt en was het gevoelen van zijne zuster toegedaan, dat de man zeker vrees koesterde. Toch ging hij eenige schreden naar het bosch; maar plotseling was de vreemdeling verdwenen achter eene rots, en, daar hij zich aan de oogen der kinderen scheen te onttrekken, bleef Herman ook stilstaan en beschouwde slechts van verre, wat er in het bosch plaats greep. Opeens scheen de vreemdeling tot andere gedachten te zijn gekomen; hij hield zich niet langer schuil en wenkte den knaap naderbij te treden.

Herman aarzelde niet, en zag een man van ongeveer vijf en dertig jaren voor zich staan, maar in een staat van vermoënis en uitputting, welke waarlijk medelijden inboezemde. Zijne haren hingen verward om het hoofd, zijne kleeren waren gescheurd, zijn gezicht was bleek en bedrukt. Zijne laarzen, welke versleten waren door de zware marschen over de rotsen of door de bosschen, lieten op verscheidene plaatsen de verwonde en bebloede voeten doorschijnen. Herman sprak bij de ontmoeting geen woord, maar het diepe medelijden op zijn gelaat verried reeds den vreemdeling, dat hij van den knaap niets had te vreezen.

„Mijn vriend,” zeide hij, „ik kan mij zonder vrees aan u toevertrouwen.”

En zonder een antwoord af te wachten, voegde hij er snel bij: „Vrees voor u zelve niets! Niet de gerechtigheid der menschen is het, welke ik ontvlucht, maar hunne wreedheid!”

„Groote God, zijt gij misschien een der ongelukkige verdachten?”

„Helaas, ja, mijn vriend! Dus weet gij, wat er in de wereld voorvalt, en men hoort in uwe bergen van de vreeselijke gebeurtenissen spreken?”

„Ik lees elken avond den *Moniteur* voor mijn grootvader.”

„Nu dan, jongenlief, mijn leven is in uwe handen,” — sprak thans de vluchteling met een somber, maar rustig gelaat: — „wanneer men mij ontdekt, wacht mij de dood.”

„Wees gerust,” antwoordde Herman opgeruimd. „Maar gij moet u verbergen.”

„En dat jonge meisje daarginds, dat mij het eerst heeft gezien?”

„O, dat is mijne zuster! Ik sta voor haar in als voor mijzelven . . . Maar gij hebt honger, nietwaar?”

„Sedert zes weken leef ik van niets dan van wortelen en wilde vruchten,” luidde het antwoord.

Herman liep dadelijk naar de geit, melkte deze en goot de melk in eene etensschaal. Met de gevulde schaal spoedde hij zich naar het bosch en werd door den vluchteling met vreugde ontvangen. Werkelijk was de ongelukkige bijna geheel uitgehongerd, en stierf hij bijna van vermoeidheid en uitputting.

„Goede mijnheer,” zeide Herman tot hem, „voor het oogenblik moeten wij u spoedig verbergen, maar vannacht kom ik bepaald weder en breng u naar mijn grootvader.”

„Onmogelijk, mijn vriend! Zulk een grootmoedig aanbod durf ik niet aannemen. De doodstraf staat er op, een ter dood veroordeelde te huisvesten.”

„Deze wet hebben de menschen gemaakt, maar Gods gebod luidt anders, en mijn grootvader zegt dat men dit laatste alleen moet volgen.”

„Juist om die reden moet ik mij aan uwe gastvrijheid onttrekken. Ik bemerk reeds uit alles, dat uw grootvader een deugdzaam man moet zijn, maar uwe edelmoedigheid gaat te ver. Ik wil mijn leven trachten te redden, zonder u aan gevaar bloot te stellen!”

Deze woorden en het geheele gedrag van den vluchteling overtuigden Herman dat hij met een rechtschapen man te doen had. Hij beschouwde hem vol medelijden, en zeide toen:

„Maar wanneer gij niet bij ons eene schuilplaats wilt zoeken, waar gaat gij dan heen?”

„Deze plaats schijnt mij toe afgelegen te zijn. Zou er niet een plaatsje te vinden wezen, waar ik mij tot later kan verbergen en een rustiger oogenblik afwachten?”

„Ja, deze plaats is eenzaam,” zeide Herman. „De weide en het bosch behooren aan mijn grootvader, en niemand heeft het recht om er een voet in te zetten. Maar er komen tusschenbeide arme kinderen om het dorre hout te verzamelen. Ik zou gaarne eene hut van aarde en van takken voor u maken, doch men zou ze gemakkelijk bemerken. Daarboven onder de rotsen evenwel is een dicht beukenbosch; daar zult gij het best verborgen zijn, maar er in elk geval ook geene beschutting vinden tegen het slechte weder.”

„Laten wij boven alles trachten de wreedheid der slechte menschen te ontvlieden!”

„Totdat wij het later beter kunnen maken, zal ik droge bladeren aandragen, voor een bed voor u en ook om u toe te dekken!”

„Hartelijk dank!” zeide de arme vluchteling met warmte en de beide handen van Herman drukkende.

Zij gingen met elkaar naar de bedoelde plaats en vonden daar een mooi, dicht bosch, waaronder de vreemdeling zich geheel kon verbergen.

„Geen mensch zal u daar zien!” zeide Herman verheugd. „Blijf even hier, mijnheer! Ik kom dadelijk terug.”

Herman had in stilte bedacht dat eene enkele schaal met melk niet toereikend was om zulk een uitgehongerd mensch te verzadigen. Hij liep daarom hard weg, ten einde er nog eene te halen, welke de geit bereidwillig verschafte.

„Neem ook dit stukje brood er bij,” zeide Leentje tot hem. „Ik heb het nog in ons mandje gevonden.”

Herman nam het brood en keerde zonder oponthoud naar het bosch terug. Toen hij het bereikte, vond hij zijn gast door vermoedheid in slaap gevallen. Hij keek hem eenige oogenblikken aan, zette toen, om zijn slaap niet te storen, de schaal met de melk en met het brood naast hem neder en bedekte hem hierop tot aan de schouders met droge bladeren. Daar de vreemdeling nog steeds rustig doorsliep, keerde Herman naar zijne zuster terug, en vertelde haar uitvoerig wat hij van den man had vernomen. Zij spraken lang over dit voorval. Herman drukte zijne zuster op het hart dat men het diepste geheim moest in acht nemen. Indien zij zelfs thuis niets van dit avontuur vermeldden, dan kon hun grootvader er niet voor verantwoordelijk worden gesteld indien de vluchteling door een toeval werd ontdekt, want, voegde Herman er bij, „wij zijn het, aan wien hij zich heeft toe- vertrouwd.”

„Wees gerust, ik zal niets oververtellen!” zeide Leentje; „wanneer ik er één woord van sprak, zou ik mij dat eeuwig verwijten en mij zelve voor eene moordenaarster aanzien. Ik zal zwijgen als het graf.”

„Het moeilijkste zal zijn, niets te laten merken,” zeide Herman.

„Van mij hebt gij niets te vreezen,” zeide zij. „Wij zullen eens zien wie van ons beiden zich het best weet te houden.”

De zon ging onder. Eer men de weide verliet, zocht Herman nog eens den vluchteling op, om hem een goeden nacht te wenschen en hem met een ochtendbezoek te troosten. Dezen keer vond hij hem wakend bij zijn maal.

„Dat noem ik eene heerlijke verrassing,” zeide de ongelukkige, terwijl hij zijn jongen vriend toelachte. „Gedurende mijn slaap hebt gij goed voor mij gezorgd! Maar ik sliep misschien thans nog, wanneer eene meerle mij niet door haar gepiep had gewekt.

Toen ik de oogen open deed, pikte zij met haren snavel op mijn brood los."

"Laat haar maar aan haar lot over," zeide Herman. "Er zijn jeneverbessen genoeg op onze bergen. Gij hebt schraaltjes gegeten, mijnheer, en misschien nog slechter geslapen. Maar met Gods hulp zult gij het morgen beter hebben. Wees voorloopig volkomen gerust. Leentje en Herman Peters zullen u nooit verraden. En wanneer ik terugkom, zal ik u een teeken geven, door het gezang der meerle na te bootsen en drie tonen van mijne eigene vinding daarbij te voegen. Hoort gij: aldus!" Herman floot als eene meerle, en de drie bijgevoegde tonen maakten elke vergissing onmogelijk.

"Zeer goed, mijn vriend," sprak de vreemdeling, "en deze meerle zal voor mij eene betere buurvrouw zijn dan de vorige, want gij brengt mij eten, terwijl de andere mijne portie kleiner maakt."

Met deze woorden drukte hij de hand van Herman, die hem niet eerder verliet, dan toen hij weder een grooten hoop blade-
ren over hem had uitgestrooid. Toen eerst nam hij afscheid en wenschte den vreemdeling eene verkwikkende nachtrust.

DERDE HOOFDSTUK.

Hoe de vluchteling den nacht doorbracht.

Broeder en zuster keerden met een bezwaard hart naar huis terug. Op zulk een jeugdigen leeftijd valt het moeielijk een geheim te bewaren. Toch behielden zij hunne tegenwoordigheid

van geest; zij waren zelfs opgeruimder dan gewoonlijk, wat in elk geval moet worden toegeschreven aan het innerlijk bewustzijn, goed gehandeld te hebben. Evenwel waagden zij het nauwelijks hun blinden grootvader even aan te zien, en wat de goede Jeanne betreft, zij meenden dat hare blikken tot op den bodem van hun hart doordrongen en daar hun geheim raadden. Maar Jeanne zag slechts naar hunne opgeruimde gezichten, en beschouwde die als een goed voortteeken. Zij vleide zich reeds dat zij met hare oude blijmoedigheid alles weder spoedig zou opvroolijken.

„Wanneer die verwenschte Moniteur er maar niet ware,” mompelde zij bij zichzelf, toen juist op dit oogenblik een buurman het blad naar binnen bracht.

Heden schokte Herman het voorlezen meer dan gewoonlijk, vooral omdat het weer niet aan treurige gebeurtenissen ontbrak. Sedert hij met eigene oogen een vluchteling had gezien, scheen hem de dwingelandij van het volk nog afschuwelijker toe. Toch hield hij zich goed en las tot aan het einde door.

Daarop volgde het lezen van den bijbel; dit maakte heden een nog dieper indruk dan gewoonlijk. Toen Herman bij de woorden kwam: „Komt tot mij, gezegenden mijns vaders, en neemt bezit van het rijk, hetwelk voor u is gereedgemaakt van af het begin der wereld, want ik ben hongerig geweest, en gij hebt mij gespijst; ik ben dorstig geweest, en gij hebt mij gelaafd; ik ben vreemdeling geweest, en gij hebt mij geherbergd, ik ben naakt geweest en gij hebt mij gekleed;” — toen beefde de stem van den voorlezer en zij verried de aandoening zijns harten. De grootvader bemerkte dit en na de voorlezing sprak hij nog een woordje over de plichten, welke de christelijke weldadigheid ons oplegt.

„Gij ziet,” zeide hij, „de heerlijke belooning, welke de deugd wacht, maar het schoonste blijft de woorden te volgen, welke luiden: „Wat gij aan de armen hebt gedaan, hebt gij Mij gedaan. Zult gij dat ooit nalaten, mijne kinderen?”

„Neen, neen, nooit!” riepen zij inwendig bewogen uit en den grijsaard om den hals vallende, die door de diepe uitwerking zijner woorden verrast scheen.

Toen de familie zich ter ruste begaf, Herman in zijn kamertje het licht had uitgeblazen en zich in bed had nedergelegd, zwierven zijne gedachten tot boven op de bergen: hij stelde zich den armen vluchteling voor, hoe hij in den kouden nacht, buitendien nog slecht gekleed, slechts met een hoopje bladeren toegedekt, onder den open hemel lag en rilde.

In zijne verbeelding zocht hij naar de middelen, hoe de arme lijder te helpen ware, en nu viel hem in, dat in eene oude kist, welke in een hoek van de kamer stond, eene wollen deken moest liggen. Die deken was vroeger door Piet als eene beddedeken gebruikt geworden; na diens vertrek was zij door Jeanne gewasschen en in de kist gelegd.

Tot aan het bosch had men een half uur te loopen; de nacht was schoon, en de hemel stond vol met sterren. Daar de maan niet scheen, heerschte er eene diepe duisternis. Maar dat schrikte Herman niet af. Hij kleedde zich vlug aan, nam de deken uit de kist en verwijderde zich zachtjes uit de kamer en uit het huis. Zijn eerste werk was den hond gerust te stellen, opdat deze niet zou beginnen te blaffen; hij was echter zoo verstandig om het dier thuis te laten, dat voor den vluchteling wel eens een verrader had kunnen worden. Daarop liep hij in den nacht naar buiten, zonder vrees voor de spoken, waarvan de kinderen elkaar de wonderbaarlijkste geschiedenissen vertelden. Hij liep altijd recht door en verheugde zich dat de deken zoo zwaar was; want hoe meer die hem onderweg lastig viel, des te beter moest zij den armen vluchteling tegen de koude beschutten. Haastig versnelde hij zijne schreden, ofschoon hem het zweet met groote druppels op het voorhoofd stond.

Zonder een hinderpaal bereikte hij den rand van het bosch; hij

had tot hiertoe zijn weg heel goed kunnen herkennen. Hij bevond zich juist op de plaats, waar hij den vluchteling het eerst had gezien, en meende van hier af gemakkelijk de schuilplaats te kunnen bereiken. Maar daarin bedroog hij zich. Buiten in de open lucht gaven de sterren eenig licht van zich af, in het bosch echter verduisterde dat licht geheel en al. Onder de eiken was de duisternis zóó zwaar, dat Herman slechts op goed geluk tastende voorwaarts kon komen.

„Ach,” zuchtte hij, „als nu maar mijn goede wil alleen voldoende ware om het doel te bereiken!”

Besluiteloos bleef hij staan; maar de nacht was koud, er woei een ijsskoude wind, en hoe langer hoe meer zag Herman in, hoe onmisbaar de deken voor zijn beschermeling was. Hij vatte nieuwen moed en verzette den angst, welke hem bij de gedachte aan het mislukken van zijn waagstuk kwelde. Voorwaarts moest hij! De helling was niet hoog of steil — hij moest zijn doel bereiken, wanneer hij maar de goede richting insloeg. Voorwaarts ging hij dus; hij struikelde, hij liep met het voorhoofd en de schouders tegen de boomstammen, verwarde zich soms in de struiken, maar voorwaarts, steeds voorwaarts ging hij, totdat hij in de nabijheid der schuilplaats meende te zijn. Maar hoe zou hij ze nu vinden in de duisternis? Herman kwam op een goeden inval, hij floot hard, op de manier, welke hij met den vluchteling had afgesproken. Eens, tweemaal zelfs floot hij evenals eene meerle — maar er volgde geen antwoord. Den derden keer was hij echter gelukkiger. Nauwelijks had hij gefloten, of hij hoorde links van zich driemaal in de handen klappen. In deze richting ging hij nu verder en onder afwisselend fluiten en in de handen klappen kwam hij steeds dichterbij den vreemdeling, totdat hij naast hem in het beukenbosch stond.

„Goede vriend, wat brengt u midden in den nacht hierheen?” vroeg de vluchteling hem met eene bevende stem.

„De vrees dat gij kondt bevrozen! Ik breng u iets om u toe te dekken,” antwoordde Herman, die de ijskoude handen van den armen vluchteling drukte.

„Duizendmaal dank, mijn goede Herman,” antwoordde de man, „ik heb u reeds gehoord, toen gij voor den eersten keer floot, want door de koude kon ik onmogelijk slapen, maar ik waagde het niet een teeken te geven, omdat ik niet durfde denken dat gij werkelijk hier waart, in het holle van den nacht. Hoe kon ik zooveel goeds verwachten? Ik wil het u niet verbergen: gij hebt mij voor den tweeden keer het leven gered. Maar hoe hebt gij het gewaagd in de duisternis hierheen te loopen? En hoe komt gij nu weer naar huis?”

„Maak u daarover niet ongerust,” antwoordde Herman. „Het lastigste was, uwe schuilplaats te vinden. Nu dit gelukt is, zal het mij niet moeilijk vallen, naar huis te loopen. Thans ben ik gerust, en kan ik u met een goed geweten een goeden nacht wenschen.”

„Goeden nacht, Herman! God zegene u! Mocht gij zoo gelukkig worden, als gij braaf zijt!”

Na het afscheid van den jongen herder hulde de vluchteling zich in de dikke wollen deken, en bad toen voor den gelukkigen terugkeer van zijn beschermer.

Herman vond het echter niet zoo gemakkelijk weder uit het bosch te geraken. Hij struikelde meermalen, viel en bezeerde zijne handen aan de doornen. Maar hij verdroeg al deze kleine bezwaren met vreugde, in het gelukkig bewustzijn van goed te hebben gehandeld. Eindelijk bereikte hij weder het einde van het bosch, en nooit, scheen het hem toe, hadden de sterren prachtiger geschenen dan op dit oogenblik. Hij zette in den donkeren nacht zijn weg voort, totdat hij het huis van zijn grootvader bereikte. Thans kon hij er inderdaad niets aan doen dat de hond hem met luid geblaf ontving; eer de oude Jeanne evenwel een venster

opende en naar de rustverstoorders kon vragen, was hij reeds in een wip naar zijne kamer gesloopen en had zich in zijne deken gewikkeld, om den zoeten slaap der jeugd te genieten.

VIERDE HOOFDSTUK.

Wie was de vluchteling?

Den volgenden ochtend maakten broeder en zuster zich vroeger dan naar gewoonte gereed om met de kudde uit te trekken. Jeanne verheugde zich over hun ijver en ter belooning gaf zij hun eten in overvloed mede. De kinderen waren natuurlijk daarover zeer verheugd, en wisselden blikken van verstandhouding, waardoor hunne gedachten zich duidelijk uitdrukten, welke alleen op hun beschermeling betrekking hadden. Onderweg gaf Leentje hare vrees te kennen dat de ongelukkige een zeer slechten nacht moest gemaakt hebben. Zij had, zeide zij, door de gedachte daaraan, nauwelijks gerust kunnen slapen en de herinnering aan den armen vluchteling niet uit het hoofd kunnen zetten. Herman stelde haar evenwel spoedig gerust, dewijl hij haar mededeelde wat hij voor den vreemdeling had gedaan.

Toen zij op de weide kwamen, liep Herman dadelijk naar de schuilplaats, waar hij zijn beschermeling in eene goede stemming vond. Hij deelde zijn ontbijt met hem en voegde daar een grooten kop melk bij. Leentje hoedde intusschen de kudde, en dit stelde hem in de gelegenheid eenigen tijd bij den vluchteling door te brengen.

„Men weet niet wat er kan gebeuren,” zeide deze, nadat het ontbijt was geëindigd, tot Herman. „Daarom wil ik u mijn naam zeggen, zooals gij mij den uwen hebt medegedeeld; wanneer ik dan ooit word gevangengenomen, weet gij ten minste, wien gij zoo edelmoedig troost en hulp hebt verleend. Ik heet Constant Lepage en woon te B , waar ik geneesheer was.”

Deze verklaring liet hij nog door eenige bijzonderheden volgen. Men had hem tot burgemeester zijner gemeente verkozen, en hij had die benoeming aangenomen, ofschoon zij hem in de uitoefening van zijne praktijk dikwijls zeer lastig was en hem bovendien aan buitengewone gevaren blootstelde. Zijn ijver had zulk een gevaar op zijn hoofd doen neerkomen. Een commissaris der Conventie was namelijk in het dorp afgestapt en had de gevangenneming bevolen van tien verdachte personen, onder wie zich grijsaards en vrouwen bevonden. Zij zouden den volgenden morgen worden veroordeeld. Lepage was overtuigd van hunne onschuld en kon even goed begrijpen dat zijne voorspraak bij den wreeden commissaris tot niets zou hebben geleid. Hij nam alzoo den schijn aan, alsof hij zich om het lot der aangeklaagden niet bekommerde, maar liet hen in het geheim des nachts ontvluchten. Den volgenden morgen ontstak de commissaris in de hevigste woede en dreigde den burgemeester met de ongenade der Regeering. Lepage maakte zich uit de voeten, maar ontving kort daarna in 't geheim het bericht, dat hij was beschuldigd van hoogverraad en derhalve ter dood veroordeeld. Er bleef hem niets anders over dan verder te vluchten, indien hij zijn leven wilde redden.

Sedert was hij van plaats tot plaats gedwaald om de Cevennes te bereiken, waar ook eens zijne grootouders heimelijk hadden vertoefd, ten tijde van eene geweldige vervolging om hun geloof. Hij had meer bij dag dan bij nacht geloopt en altijd de minst drukke plaatsen opgezocht.

De steden en de dorpen had hij zorgvuldig ontweken, en hij had op niemands gastvrijheid aanspraak gemaakt, om niet nog meer onschuldige lieden in het ongeluk te storten. Zóó had hij zes volle weken als een wilde geleefd, zonder eenig ander voedsel dan wilde vruchten en bessen, steeds met het uitzicht voor oogen om van koude, uitputting of honger ellendig om te komen. De afgeloopen nacht was nog de beste van alle geweest, welken hij in den laatsten tijd had doorgebracht, en zijn laatsten maaltijd prees hij als eene allerheerlijkste lekkernij.

Herman voelde zich diep getroffen door dit verhaal. Hij vroeg Lepage of hij Frankrijk nu niet wilde verlaten, om zijn leven in veiligheid te brengen.

„Neen,” antwoordde hem de vluchteling. „Ten eerste zijn wij hier te ver van de grenzen verwijderd en ten tweede heb ik mijn vaderland veel te lief dan dat ik het den rug kan toekeren. Ik lijd voor de vrijheid en wil in het uiterste geval haar martelaar worden. Overigens ontbreekt het mij niet aan geld, want ik draag al wat ik bezit bij mij.”

Bij deze woorden liet hij aan Herman eene brieven tasch van zwart marokijn en eene gevulde beurs zien.

„Dit zijn mijne spaarpenningen,” voegde hij er bij. „En wat de toekomst betreft, ik vertrouw op mijn hoofd en op mijne kunde. Aan mijne kunde heb ik ook mijn leven te danken, want de man, die mij heimelijk het bericht mijner veroordeeling bracht, was een arme patiënt van mij, dien ik van eene zware ziekte heb genezen, en die mij door deze mededeeling een bewijs van zijne dankbaarheid wilde geven.

„Brave man!” riep Herman uit.

„Er zijn nog meer van die mannen in ons schoone land,” antwoordde hem Lepage, „en dit is eveneens eene reden voor mij om Frankrijk niet te verlaten. Eenmaal, wellicht reeds binnen korten tijd, zal het oogenblik komen dat de goeden de over-

macht boven de kwaden zullen hebben, en dan ben ik veilig. Tot dien tijd wil ik echter ergens een schuilhoekje kiezen, waarin ik mij kan verborgen houden. Vooreerst wil ik hier verborgen blijven; dan zal men niet de verdenking op u kunnen werpen, dat mijne tegenwoordigheid u bekend is geweest."

Hierop gaf Lepage den wensch te kennen om Herman's zuster te willen bedanken voor hare goedheid, waarop de jongeling hem uitnoodigde, tot aan den zoom van het bosch met hem mede te gaan, dan zou hij Leentje bij hem sturen. Dit geschiedde. Herman haalde Leentje en vertelde haar onderweg met korte woorden het lot van den dokter. Toen zij weder bij hem kwamen, zag deze op het eerste gezicht dat dit meisje eene edele ziel moest bezitten, begaafd met een krachtigen wil en de liefderijkste welwillendheid.

"Ja, Leentje," zeide hij, "gij zijt waardig Herman's zuster te zijn; ik weet dat gij even getrouw als hij mijn geheim zult bewaren. Maar beloof mij nu ook mij dadelijk te waarschuwen, indien gij om mijnentwil door eenig gevaar wordt bedreigd. Ik schenk u mijn vertrouwen, — vertrouw nu ook mij. — God ziet en hoort ons. Hij zal onze pogingen zegenen!"

"Goede mijnheer," antwoordde Leentje, "ik ben wel is waar nog jong, maar toch zal ik uw geheim bewaren. Wat zult gij echter in het bosch moeten beginnen, indien de winter en het gure weder aanbreken? Dan zult gij niets anders dan eene slechte beschutting in het boschje vinden."

"Daar valt mij iets te binnen," zeide Herman met een blik op zijne zuster. "Weet gij wel — de grot."

"Och, Herman!... Wat zegt gij daar?" riep Leentje verschrikt uit.

De grot, waarvan Herman sprak, was in eene bijna loodrecht oplopende rots gelegen en wel zestig voet onder hare kruin, van waar zij alleen toegankelijk was, terwijl daaronder een afgrond van meer dan vijfhonderd voet diepte gaapte. Diep be-

nedén stroomde eene kleine beek, welker schuimende stroomen men hier en daar kon zien en waarnemen hoe zij uit de boomen en uit de bosschen te voorschijn glinsterden, welke den ruimen bodem der rots deels bedekten en aan het woeste oord een zweem van schilderachtige liefelijkheid gaven. Die grot was vroeger eens het toevluchtsoord van een kluizenaar geweest, van wien de lieden nog allerlei vreemde geschiedenissen en avonturen vertelden.

Tijdens die kluizenaar de grot bewoonde, had men langs eene waarlijk zeer steile en halsbrekende trap toegang tot zijne verblijfplaats; maar sedert dien tijd was deze overigens hobbelige trap geheel door den regen, het ijs en de sneeuw vernield geworden, en alleen de vlugste en rapste jonge herders waagden het somwijlen dezen gevaarlijken weg te betreden. Sedert drie weken was de grot bijna in het geheel niet bezocht geworden, omdat een eik, welks stam en takken anders de moeielijkheid van het afstijgen een weinig hadden verminderd, onlangs door den bliksem was getroffen en in den afgrond was geslingerd geworden.

Van deze omstandigheden op de hoogte gebracht, zeide Lepage dat hij de bedoeling van Herman volkomen begreep.

„Ja, mijnheer,” zeide Herman, „ik geloof stellig, dat, indien gij niet lijdt aan duizelingen in het hoofd, een touw ons denzelfden dienst kan doen als vroeger de eik ons bewees.”

„Neen, neen!” riep Leentje uit. „Het is te gevaarlijk, Herman!”

„Wees gerust, Leentje,” zeide Lepage. „Ik heb een vasten voet en een stevig hoofd. Willen wij eens de plaats bezoeken, Herman, om te zien wat er aan te doen is?”

„Laten wij maar dadelijk gaan,” bevestigde Herman. „Wij zijn er niet ver van verwijderd.”

Leentje keerde niet zonder zorg naar de weide terug; Lepage en Herman echter begaven zich naar de rots, waarin de grot

was gelegen. Men kon die echter, omdat het boschje den toegang en den ingang verborg, niet zien, en moest werkelijk rillen bij de gedachte aan de stoutmoedigheid van hen, die het vroeger hadden gewaagd, terwijl de vreeselijke afgrond aan hunne voeten lag, naar beneden te dalen.

Lepage wenschte den omtrek van de grot nauwkeuriger op te nemen, en hij naderde de trap, welker bovenste gedeelte, ofschoon tamelijk beschadigd, toch aanwezig was. De vlugge, behendige Herman kwam hem evenwel voor en de dokter slaakte een kreet van angst toen hij hem naar beneden zag loopen.

„Volg mij slechts,” riep Herman hem lachende van beneden toe. „Maar neem u een weinig in acht.”

Zij kwamen beiden zonder ongeluk op eene plaats, waar de trap was ingestort om een eind verder in de laagte weder te beginnen en door te loopen tot aan den ingang van het hol, dat zij van hier konden zien. Maar hoe zou men over de afgebroken tusschenruimte van de trap komen, zonder die vooraf geheel weder te herstellen? Na eenig overleg bemerkten zij dat er zeker een nog gevaarlijker weg naar de grot kon worden gebaad, wanneer men een touw van twintig tot vijf en twintig voet lengte boven aan de rots bevestigde. Hier en daar waren er in den steilen rotsmuur eenige plaatsen, waar de voet een steunpunt kon vinden en alzoo het lichaam tot steunpunt kon dienen; de kracht der armen moest dan het overige doen, totdat men op een uitstek terecht kwam, van waar men weder op de trap kon komen.

„Men moet een stevig touw nemen,” meende Lepage.

„En ik weet reeds, waar ik dat vinden kan,” zeide Herman.

„Wij hebben thuis een bijna fonkelnieuw henneptouw; dat zal ik hier brengen.”

„Men moet dat zeer zorgvuldig aan de rots bevestigen,” meende Lepage weder.

„Zeker, en het noodige daartoe vind ik ook bepaald in ons kistje met oud ijzer.”

Terwijl Herman aldus sprak, beschouwde hij de rots zeer nauwkeurig, en nam de maat met zulk eene bedaardheid, alsof hij als een leidekker op de torenspits van eene kerk stond. Toen stegen beiden, terwijl zij elkaar behulpzaam de hand reikten, weder naar boven en kwamen er zeer tevreden over hunne onderzoekingen aan. Lepage keerde naar zijne schuilplaats terug en werd hier zóó rijkelijk van levensmiddelen voorzien, dat hij den geheelen dag meer dan genoeg had. Herman begaf zich zeer vergenoegd naar Leentje en het gelukte hem haar spoedig gerust te stellen.

„Hoe benijd ik u, dat gij [dezen vreemdeling zoo veel goeds kunt bewijzen,” zeide zij tot hem. „Ik deug ook nergens toe.”

„Wat zegt gij daar, zusje-lief?” antwoordde Herman. „Indien gij de kudde niet hadt gehoed, wat had ik dan kunnen uitrichten?”

Hierop verklaarde hij aan Leentje, wat zij hadden ontdekt, en de plannen, welke hij en Lepage voor de naaste toekomst hadden beraamd, plannen, welke natuurlijk niet misten opnieuw den angst van Leentje gaande te maken.

VIJFDE HOOFDSTUK.

De grot.

„Waaraan denkt gij toch, Herman?” zeide 's avonds de goede Jeanne in tegenwoordigheid van den grootvader tot Herman, die met een peinzend gelaat voor zich zag.

„Ik? Ik ben haast verlegen om het te zeggen,” antwoordde hij.

„Wil ik u dan eens zeggen, waaraan gij niet hebt gedacht?” zeide de grootvader. „Gij hebt er niet aan gedacht pijnappels te halen, welke ik zoo gaarne in het haardvuur gooi, omdat zij zulk eene aangename harslucht verspreiden. Neem dus morgen eene flinke mand en een zak mede, en breng beide goed gevuld terug.”

„Dat wil ik heel graag doen, grootvader,” antwoordde Herman toestemmend.

Toen Jeanne tot hem sprak, was hij juist aan het nadenken over de middelen, hoe hij, zonder dat het bemerkt werd, het touw en een stuk ijzer kon medenemen. Thans was deze zwaarigheid op eens uit den weg geruimd, want in de mand kon hij beide goed verbergen.

Den volgenden morgen maakte hij bijtijds zijne toebereidselen, pakte het touw en het ijzer in de mand, wierp den zak daarover, en kon nu zeker zijn dat Jeanne niets zou ontdekken.

Met verwondering bespeurde ondertusschen de oude meid, hoezeer de berglucht den eetlust der kinderen had opgewekt. Daarom vulde zij ook het mandje van Leentje tot den rand met levensmiddelen, en daarover zeer verheugd begaven broeder en zuster zich op weg.

„Goed nieuws,” zeide Herman tot Lepage, toen hij het bosch bereikte. „Alles is gereed. Ontbijt nu eerst en laat ons dan gaan.”

Maar Lepage had zich aan treurige gedachten overgegeven. Hij maakte er zich een verwijt van, zijn jongen vriend in zijne ongelegenheid te hebben betrokken, en verzocht hem ronduit om van alles af te zien, daar het toch zeker niets zou baten.

„Wanneer gij niet meewilt, dan ga ik alleen,” antwoordde hem de knaap. „En wanneer ik mijne toebereidselen heb gemaakt, zal men wel zien, waartoe zij dienstig zijn.”

De stoutmoedigheid van het waagstuk had zooveel aantrekkelijks voor Herman, dat hij het misschien alleen uit genoegen

zou hebben uitgevoerd, indien niet iets ernstigers hem daartoe aanleiding had gegeven. Lepage bewonderde de stoutmoedigheid van den jongen herder en werd door diens ijver medegesleept. Hij ging dus met hem mede en droeg het touw, terwijl Herman voor de overige benoodigheden zorgde.

Het stuk ijzer bestond uit een sterken haak van twaalf of dertien duim lengte en daaraan geëvenredigde dikte; het ééne eind was afgepunt, en het andere eind was eenigszins omgebogen, zoodat men het touw des te gemakkelijker daaraan zou kunnen bevestigen. Herman had alles reeds gedurende den nacht overlegd en twijfelde niet aan het welslagen van zijn werk. Gisteren had hij op de plaats, waar de trap ophield begaanbaar te zijn, eene schuin loopende spleet in den rotswand bemerkt, welke, volgens zijne meening, volkomen geschikt was om den ijzeren haak te omvatten en stevig vast te houden. Op de plaats zelve aangekomen, nam hij de proef, en ziedaar, zij gelukte naar wensch. Met een zwaren hamer werd de haak vast in de spleet geslagen, totdat slechts nog het naar boven omgebogen einde er uit stak, waaraan toen het touw door een strik werd bevestigd.

„Ziet gij, het is gelukt,” zeide Herman zegevierend tot Lepage. „Het touw en de haak kunnen wel een os dragen, zoo stevig zijn zij. Zie maar, daar hang ik er al aan!”

„Om Gods wil, geene onvoorzichtigheid, Herman,” zeide Lepage angstig.

Herman lachte.

„Hier is geen gevaar,” antwoordde hij. „Let op, hoe ik naar beneden daal!”

Hij pakte het touw met beide handen en liet zich langzaam daar langs afglijden, terwijl hij nu eens eene kleine vooruitstekende punt der rots, dan weder eene spleet of eene dergelijke holte ter vergemakkelijking of ondersteuning bezigde. Zoo kwam

hij zonder ongeluk tot op eene plaats, in welker nabijheid de oude trap weder begaanbaar werd. Het was een met bosch begroeide uitstek. Hier liet hij het touw los, en over den smallen kant heenlopende, bereikte hij vlug het andere gedeelte van de trap. Alles geschiedde stoutmoedig en zeker; het zag er echter zóó vreeselijk en gevaarlijk uit, dat Lepage een kreet van angst niet kon onderdrukken.

„Ongelukkige!” riep hij bleek en sidderend.

„Zeg liever gelukkige!” riep Herman hem lachende toe. „Kom maar gerust! Het is lang zoo gevaarlijk niet, als gij wel schijnt te meenen!”

Lepage wilde in moed niet onderdoen voor Herman. Hij volgde zonder dralen de uitnoodiging van den jongeling, greep het touw en vond het inderdaad niet zeer moeilijk den gevaarlijken weg af te leggen. Na weinige seconden stond hij aan de zijde van Herman.

Thans drongen beiden op den smallen rotskant, waarvan de bodem geheel en al door het bosch was bedekt, zoodat zij den grond daarvan niet zien konden, naar de grot. De weg was niet zonder bezwaren; daar zij echter overal een harden grond vonden, dreigde hun geen bijzonder gevaar, wanneer zij slechts voorzichtig liepen en niet door eene duizeling werden overvallen.

De ingang tot de grot was niet zeer hoog, want zij moesten zelfs bukken om er in te komen. Vanbinnen werd deze echter van lieverlede zóó ruim, dat een man van middelbare lengte, zooals Lepage, er zeer goed rechtop in kon staan. De diepte der grot bedroeg tien voet, terwijl zij eene breedte van zeven of acht voet had; overigens was zij niet vochtig, hetgeen des te meer verwondering wekte, omdat heel dichtbij uit den achtergrond van eene kleine verhevenheid een fijn kristalhelder waterstraaltje stroomde, van de rots naar beneden liep, en eenige grassoorten en kruiden besproeide, welke sedert vele jaren geheel alleen uit die bron hunne groeikracht hadden getrokken.

„Zij heeft eens den dorst van den kluizenaar gelescht, en zal thans aan mij denzelfden dienst bewijzen,” zeide Lepage, blijkbaar diep bewogen, terwijl hij het wilde toevluchtsoord beschouwde, dat hem voor eenigen tijd de veiligheid zou verzekeren.

Vervolgens wendde hij zich hartelijk tot zijn jongen vriend, die hem zooveel deelneming had betoond.

„Naar het schijnt, is mijn ondergang nog niet nabij, nu ik zulk een trouw beschermer, als gij, heb gevonden. Maar laten wij Leentje niet vergeten. Zij kon ongerust over haren broeder worden, en gij moet haar daarom geruststellen. Vooral echter moet gij nimmer hierheen komen, of het moet volstrekt noodzakelijk zijn. Ik wil anders niet hier blijven, en in elk geval zal ik niet toestaan dat gij uw leven op het spel zet, om het mijne te redden. Wanneer gij mij eten brengt, zal ik u altijd boven afwachten.”

„Neen, waarde heer,” antwoordde Herman, „indien mijne bezoeken u ongerust maken, dan kunnen wij ons op eene andere wijze redden. Zie eens hier.”

Juist onder de grot sprong een stuk rots als een tafelblad te voorschijn, en men had slechts een touw noodig om daarop voedingsmiddelen en dergelijke zaken meer van boven naar beneden te laten zakken. Herman verzocht Lepage, op zijne hoede te zijn, en deelde hem mede, dat hij hoogstens binnen een uur het teeken zou hooren. Daarop nam hij afscheid en steeg hij even vlug de in puinhoopen liggende trap op, als een eekhoorntje in een door den ouderdom verweerden eik klimt.

Boven aangekomen, liet hij tot teeken, dat alles gelukkig was afgelopen, zijn gefluit hooren, en spoedde zich toen naar Leentje, die hem reeds met ongeduld had gewacht. Toen zij hem tot hare vreugde vroolijk en gezond terugzag, riep zij hem toe:

„Ik heb ook niet stil gezeten, terwijl gij uw best hebt gedaan!”

En zij toonde hem een hoopje droge mos en varens, welke zij gedurende zijne afwezigheid met moeite had bijeenverzameld.

„Terwijl gij voor de woning hebt gezorgd, heb ik voor het bed zorg gedragen,” zeide zij hem. „Deze varens zijn beter dan bladeren.”

„Veel beter!” antwoordde hij, getroffen door haren ijver, en hij nam een bundeltje der varens op zijne schouders. „Vrees niets, Leentje, ik zal zeer spoedig terugkomen. De varens draag ik niet naar het hol naar beneden, maar ik laat die van boven zakken aan een touw, dat ik gelukkig heb gevonden.”

Na verloop van een uur bevond Herman zich reeds weder op de rots en liet hij het afgesproken teeken hooren. Oogenblikkelijk volgde het antwoord, ofschoon de beide vrienden elkaar niet konden zien. Dit hinderde echter niets. Herman had beneden eene plaats opgemerkt, waar hij het best en zekerst aan het werk kon gaan. Dicht tegen den rand van de rots, juist over het hol, stond namelijk een kleine kastanjeboom, welke naar den afgrond overhing, alsof hij er de diepte van wilde meten. Dit boompje diende Herman als een herkenningsteeken; hier liet hij voorzichtig aan het touw een pot vol met melk naar beneden zakken. Angstig luisterde hij naar een teeken van Lepage, omdat hij niet wist, of zijn touw lang genoeg zou zijn. Hij had nog slechts een klein einde in de hand, daar volgde gelukkig het zoo verwachte handgeklap en verwittigde hem aldus, dat alles was gelukt. Op de melk volgde thans de wollen deken, daarna volgde het bundeltje varens, en eindelijk in een biezen korfje, door Leentje vervaardigd, de spijzen, welke broeder en zuster voor hun beschermeling hadden bewaard. Het was meer dan zij voor zichzelf behielden. Maar zij hadden immers de melk der geit, en 's avonds konden zij thuis op eene warme soep rekenen!

„Wat is de arme man, niettegenstaande alles wat wij voor hem doen konden, toch te beklagen!” dacht Herman.

Daarop begon hij zijn zak en de mand met pijnappels te vullen, welke er gelukkig in overvloed waren. Toen hij gereed was, brak de avond aan. Gaarne ware Herman nog eens naar Lepage gegaan om hem een goeden nacht te wenschen; maar hij zag daarvan af wegens het ver gevorderde uur, en ook omdat zijne zuster hem in elk geval reeds zeer ongeduldig afwachtte.

De arme vluchteling bleef alzoo alleen in zijne treurige eenzaamheid. Aangename en liefelijke gedachten waren het niet, welke hem afleiding bezorgden; doch hij hoopte op God en op de trouwe zorg van de deugdzame kinderen, die hem met zulk eene buitengemeene liefde hadden ontvangen en verzorgd. Eindelijk legde hij zich neder, en, tegen zijne verwachting, bracht hij den eersten nacht in zijne wilde schuilplaats zeer rustig en goed door. Beter tegen wind en regen beschut en op eene betere ligplaats dan vroeger, sliep hij zacht tot aan den morgen, terwijl droomen van toekomstig geluk zijn slaap veraangenaamden.

ZESDE HOOFDSTUK.

Kluizenaarsleven.

Herman en Leentje hadden toch bij al hunne zorgen niet geheel en al hunne gewaarwordingen kunnen verbergen. Jeanne sloeg hen in stilte gade, sprak ook met den grootvader er over, en zou misschien werkelijk achter het geheim zijn gekomen, indien Herman aan hare verdenking geene andere wending had gegeven.

„Iets verontrust mij,” zeide hij op zekeren dag tot zijne zus-

ter, „namelijk de wollen deken, welke ik uit de kist heb genomen. Wanneer Jeanne merkt dat deze er niet meer is, dan hebben we de poppen aan het dansen.”

„Dan zult gij wèl doen, ronduit te zeggen, dat gij die aan een armen drommel hebt geleend,” antwoordde Leentje.

Den avond van denzelfden dag volgde Herman den raad zijner zuster, en vertelde aan zijn grootvader en aan Jeanne dat hij de deken had genomen om ze aan een armen man te geven, die anders had moeten bevriezen.

„Gij hadt ons aan zulk een goed werk moeten laten deelnemen,” zeide de grootvader. „Zeker twijfelt gij er niet aan dat ook Jeanne en ik gaarne de deken hadden gegeven, zelfs op gevaar af, haar niet terug te bekomen. Ge moet echter uw klein geheim nu maar voor u houden; ik wil er niet verder naar onderzoeken.”

„Het zal voor een armen buurman zijn,” zeide Jeanne, toen de kinderen naar bed waren gegaan.

„Best mogelijk,” antwoordde de grootvader. „Ik ben er niet nieuwsgierig naar, wie het is.”

„Ik heb vermoeden op den kolenbrander,” ging de meid voort, „zij moeten op weg naar de weide voorbij zijne hut, en zooals ik hoor, moet hij sedert eenigen tijd ziek zijn.”

Toen den volgenden morgen de kinderen vroeg naar de weide wilden gaan, liet de grootvader, die nog in bed lag, Herman roepen.

„Geloofst gij niet, lieve jongen,” zeide hij, „dat uw armen zieken man eene flesch goeden brandewijn welkom zal zijn?”

„O, zeker, grootvader,” antwoordde hem de knaap met een kloppend hart.

„Welnu, ga dan naar den kelder en haal er een. Gij weet wel — zij staan rechts geheel achteraan, achter de kleine deur. Neem er een van de derde rij — die is de beste.”

„Wat ziet Herman er tevreden uit!” zeide Jeanne, toen zij

hem met de kostbare flesch uit den kelder zag terugkeeren.

„Zou ik u ook niet iets kunnen geven?”

„O, zeker!” riep Leentje haastig uit. „Gij hebt vandaag vroeg gebakken, — geef ons een versch brood! Gij hebt ook heele versche boter, geef ons daar een stuk van! De arme man heeft aan alles zoo groot gebrek. Zult gij echter wel alles kunnen dragen, meisjelief? Het is een heel eind van hier naar uwen kolenbrander. Maar wat zeg ik daar? Wat gaat het mij aan?”

„Dat doet er niets toe,” antwoordde Leentje blozende: „geef het maar, ik zal het wel dragen!”

Zoo verliep er eene geheele week, en de arme kluizenaar, van het noodigste voortdurend voorzien, scheen zich langzamerhand in het hol op zijn gemak te gevoelen. Hij had hooi en stroe in overvloed voor eene zachte ligplaats, en zelfs tot het versperren van den ingang van het hol. Hij had een kom, een schotel en een houten lepel; van tijd tot tijd strekte hem een slokje van den goeden brandewijn tot verkwikking en aan voedingsmiddelen liet Herman het hem niet ontbreken.

Gedurende de geheele week durfde Herman slechts één keer in de grot afdalen. Hij vond tot zijne vreugde zijn gast vrij wel op zijn gemak en tevreden met de schuilplaats, waarin hij geheel alleen met zijne gedachten en beschouwingen moest leven.

„Slechts de avonden vallen mij zeer lang,” zeide Lepage zuchtend.

„Daar hebt gij iets om u mede onledig te houden,” antwoordde Herman. „Het is een oude bijbel, welken ik toevallig uit het stoffig omhulsel heb bevrijd. En hier is nog wat!”

Hij greep in zijn zak en bracht eene kleine lamp, voorzien van een nieuwen pit, en een fleschje vol met olie te voorschijn.

„Dat heb ik van mijne eigen lamp bespaard,” ging hij voort. „Ik ga een weinig vroeger dan gewoonlijk naar bed, en sta een weinig later op.”

„En mij bezorgt gij daardoor het grootste genoegens,” antwoordde Lepage bewogen. „Waarlijk, nooit zal ik al het goede kunnen vergelden, dat gij mij hebt bewezen.”

„O, mij behoeft gij niet te danken; het was Leentje, die het eerst op de gedachte kwam u een bijbel en eene lamp te bezorgen.”

„Leentje?.... dat goede kind! God zegene haar! Bedank haar voor mij, Herman.”

Herman moest nu aan zijn bezoek een einde maken, en mocht zijne zuster niet al te lang laten wachten. Lepage vergezelde hem niet, omdat hij voortaan gewoonlijk het hol niet meer verliet, ten einde zijn beschermer niet in gevaar te brengen. Hij wist wel dat Herman, niettegenstaande zijne jeugd, eene zware straf zou ondergaan, wanneer men zijne edelmoedige opoffering ontdekte. Zij deelden derhalve elkaar hunne berichten meest schriftelijk mede. Briefjes, met potlood geschreven, gingen op en neer, evenals de levensmiddelen en meer andere zaken. Lepage zond de hartelijkste groeten, Herman de nieuwtjes van den dag, welke, helaas, bijna altijd slechts uit ongelukken of misdaden bestonden. Wanneer Lepage zich eene lichaamsbeweging wilde veroorloven, had hij daartoe geen ruimer plaats dan de oude trap naast de grot. Ook klom hij tusschenbeide het touw op en af, om het niet geheel te verloorren, en was spoedig geheel gewoon aan den aanblik van den diepen afgrond, welke zich onder zijne voeten opende; hij scheen er zelfs bovendien een genoegens in te vinden, van tijd tot tijd in de duizelingwekkende diepte te staren. Hij hield er van met zijne oogen den kleinen waterval te volgen, hoe deze zich over den rotswand in den afgrond naar beneden stortte, en, daar aangekomen, nu eens achter de rotsmassa's en de bosschen verdween, dan weder te voorschijn kwam en schuimende, kleine watervallen vormde. Soms deed eene windvlaag het vroolijk plassen en murmelen

tot zijne hoogte doordringen, gewoonlijk echter vernam hij niets dan het geruisch van den wind in de takken der pijnboomen, het schorre geschreeuw der meer-kollen en eksters, het gekras der raven of het liefelijke gezang der meerls en nog eenige andere vogels, welke zich in de naburige bosschen ophielden.

Wanneer hij somtijds op den rand van de hoogte zat en de oogen gericht hield op een roofvogel, welke hoog boven hem in het blauw des hemels zijn gekrijsch voortbracht, dan scheen het hem menigmaal toe, alsof hij zelf de aarde niet meer bewoonde. Hij zweefde steeds hooger op, bewoog zich boven de wolken, en, mededrijvende, liet hij zijn blik in de onmetelijkheid afdwalen.

Menigmaal besteedde hij ook zijn tijd met het lezen in den bijbel. Vroeger had hij zich somtijds wel aan ernstige beschouwingen over vele zaken overgegeven, maar nooit had hij zich daarin zoo geheel en al verdiept als thans.

Op zekeren dag was dit weer het geval, toen een zeldzaam geruisch hem plotseling deed opschrikken. Een gier had zich op zijne hoogte voor de grot nedergelaten, en scheurde met zijne klauwen eene duif aan stukken. Snel sprong Lepage naderbij, greep het arme, sidderende dier met de hand en stiet een gilend geschreeuw uit. De verschrikte gier liet zijne prooi los en vloog weg. Tevergeefs echter trachtte Lepage de duif in het leven terug te roepen. Wel opende het bloedende diertje nog eens de oogen, maar om ze voor altijd weder te sluiten.

Eenige minuten later kwam de korf met de gewone levensmiddelen aan het touw naar beneden. Lepage schreef haastig eenige woorden met potlood op een stuk papier, legde het op den bodem van den korf, vervolgens de duif er boven op, en gaf het teeken om op te halen. Herman was niet weinig verrast toen hij het geschenk van den vriend beschouwde. Op het papier las hij het volgende:

„Ik heb de arme duif te laat aan de klauwen van den gier ontruikt. Begraaf haar op de plaats, waar Lepage voor den eersten keer Herman en Leentje heeft gezien. Moge uw beschermeling gelukkiger zijn dan de mijne!”

Toen den volgenden morgen, als naar gewoonte, de korf was nedergelaten, vond Lepage een antwoord op het door hem geschrevene. Het was niet van de hand van Herman, en luidde:

„Herman en Leentje hebben den wensch van mijnheer Lepage vervuld. De duif is aan den voet van de rots begraven, op de plaats, waar wij onzen vriend voor den eersten keer hebben ontmoet. Zeker zal onze beschermeling gelukkiger zijn, want wij zullen geen gier te dicht bij hem toelaten.”

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Jeanne koestert argwaan.

Toen den volgenden avond Jeanne met grootvader alleen was en voor den haard zat, om het uitdoovende vuur op te stoken, zeide zij met zulk eene zachte stem, als zij met haar anders steeds min of meer krijschend geluid, slechts vermocht:

„Ik ben dezen morgen bij den kolenbrander geweest.”

„En?”

„Nu, en? Hij is het niet, die uw brandewijn drinkt.”

„Wat wilt gij daarmee zeggen?”

„Dat hij sedert veertien dagen weder hersteld is en geen woord begreep van al wat ik hem zeide, omdat hij de kinderen niet heeft gezien en evenmin iets van hen heeft bekomen.”

„Maar goede Jeanne, het ontbreekt niet aan andere ongelukkigen in onze buurt, en wanneer het de ééne niet is, dan....”

Jeanne stond op en naderde vlug haren meester.

„Neem mij niet kwalijk dat ik u in de reden val,” zeide zij op fluisterenden en geheimzinnigen toon, „maar ik ben ongerust, ik koester argwaan.”

„Houd uwe verdenking dan maar voor u, Jeanne; ik wil niets van de zaak weten, en ik raad u hetzelfde aan. Wanneer de kinderen zwijgen, zullen zij hunne reden daarvoor hebben, en wanneer wij ons met hunne zaken inlieten, zouden wij hen maar verdriet doen en misschien zelfs benadeelen. Daarom, goeden nacht Jeanne, goeden nacht.”

Zonder antwoord af te wachten, begaf de grijsaard zich naar zijne alkoof en legde zich, als altijd, zonder vreemde hulp te bed.

„Het gaat al,” zeide hij; „sedert ik mijne oogen in het hoofd heb verloren, heb ik ze in de vingertoppen zitten. En hier zijn ze goed op hunne plaats, want zij zien bij nacht even goed als overdag.”

Jeanne was een weinig getroffen, toen haar meester haar zoo zonder omwegen de waarheid zeide. Toch koesterde zij geen wrok, maar volgde elke zijner bewegingen, en begaf zich eerst ter ruste, toen zij den grijsaard goed geborgen wist.

De volgende dag was voor den broeder en de zuster al zeer treurig, want van des morgens vroeg af regende het zonder ophouden, zoodat zij niet naar de weide konden gaan.

„Die arme koeien,” zuchtte Leentje. „Hoe zullen ze zich heden vervelen!”

„Gij hebt daardoor een rustdag,” zeide Jeanne, „en zult er, geloof ik, niet kwaad om zijn.”

Leentje keek de meid strak in het gezicht, om te zien, of zij in ernst of wel gekscherend sprak, maar Jeanne scheen ondoorgrondelijk, en de beide kinderen wisten niet goed wat zij er van

moesten denken. Toch gevoelden zij dat zij op hunne hoede moesten zijn. Inmiddels hielden zij zich bezig met eenige huis-houdelijke verrichtingen. Dit geschiedde echter met een benauwd hart. Toen zij een oogenblik alleen waren, vertelden zij elkander hoe treurig het nu met Lepage gesteld zou zijn.

„Hoe zou het hem heden gaan?”

„Hij heeft honger!”

„En zeker ook dorst.”

„Hij verveelt zich . . . Ach, die ongelukkige!”

En 's avonds bij het eten maakte grootvader hen nog droeviger toen hij sprak:

„Het ruwe jaargetijde begint, mijne kinderen! Gij zult niet langer het vee naar de weide kunnen brengen.”

„Nu al, grootvader?” riep Leentje dadelijk.

„Dat zou jammer zijn,” zei Herman op een meer bedaarden toon. „Er staat nog zooveel schoon gras daar boven, en de winter zal lang genoeg duren om onzen voorraad stalvoeder spoedig te doen minderen.”

„Deze kinderen zijn inderdaad de ijverigste herders, die ik ooit gezien heb,” zeide Jeanne, terwijl zij Leentje met denzelfden blik als 's morgens beschouwde.

„Wilt gij ons daarvan een verwijt maken?” zeide het meisje een weinig geraakt.

„Neen, in het geheel niet! Het viel mij zoo onwillekeurig in de gedachten!”

„Ik verbeuzel toch mijn tijd niet op de weide, zou ik meenen!”

„O! dat is waar, en ik zou wel ondankbaar zijn, indien ik uw ijver niet prees,” antwoordde Jeanne.

„Wat scheelt er vandaag aan, Herman?” vroeg de grootvader kort na het eten. „Gij schijnt moe te zijn, — gij laat uwe armen zoo hangen.”

„Hoe kunt gij dat zien, grootvader?”

„Nu, ik zie het wel niet, maar wat ik hoor, meen ik ook te zien. Laten we dus bidden en ga dan slapen.”

Toen dit geschied was en elk zich naar zijn kamertje had begeven, klopte Herman zacht aan de deur bij zijne zuster. Zij maakte open en hij trad binnen.

„Het is nu het mooiste weer,” zeide hij fluisterend tot haar. „Het is volle maan en zoo helder als op klaarlichten dag.”

„Waarom zegt gij dit zoo?”

„Wel, ik wil naar het bosch. Lepage kan onmogelijk zonder avondeten blijven. Hier heb ik een kop vol met melk, een groot stuk brood en mijne portie gebraden geitevleesch, dat ik op zij heb gelegd toen Jeanne naar den kelder ging. Wanneer men soms iets van mijne afwezigheid mocht bemerken, stel dan Jeanne en grootvader gerust.”

„Gij gaat naar het bosch; maar gij moogt u vooral niet in de grot begeven! Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken, en den ongelukkige deze wollen kousen zenden, welke ik zelf heb gebreid.”

„Goed, beste meid! Dat doet mij denken aan de nieuwe schoenen, welke grootvader nog nooit heeft aan gehad. Die zouden mijnheer Lepage heerlijk te pas komen! Gij weet wel hoe treurig het met zijne laarzen gesteld is.”

„Wat hoor ik daar?” zeide opeens eene stem buiten de deur, welke den kinderen maar al te goed bekend was en hen deed sidderen. Maar reeds voordat Jeanne binnentrad, waren alle verdachte voorwerpen verdwenen. Jeanne opende de deur halverwege, maar te gelijk viel haar iets te binnen en nu mompelde zij in zichzelf:

„Die arme kinderen! Ik stoor hen in hunne toebereidselen; hoe kon ik zoo geheel vergeten dat het morgen de negentiende is!”

Hierop sloot zij weder de deur en begaf zich naar hare kamer terug.

„Dat is waar ook!” zeide Herman. „Morgen wordt grootvader drie en zestig jaar en ik heb er in het geheel niet aan gedacht.”

„Ik heb het niet vergeten,” zeide Leentje: „zie eens wat ik hem zal geven.”

„Gij breid dus voor iedereen,” zeide hij. „Maar wat zal ik geven?”

„Den bloemenruiker, welke daar in het venster staat,” antwoordde Leentje. „Ik heb hem voor u gereedgehouden.”

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Het avondmaal van den vluchteling.

Herman omhelsde Leentje, die hem eene gelukkige reis wenschte en hem hartelijk de hand drukte.

Iets later, toen alles in huis sliep, zelfs Castor, de kettinghond, verliet Herman de hut en trad in de open lucht. De nacht was even helder als de dag; toch werd de jongeling door niemand bemerkt, want aller oogen in het dorp waren gesloten.

Nooit had Herman den weg zoo vlug afgelegd als nu. Hij scheen vleugels te hebben. Zonder op het stof te letten, dat hem spoedig tot op de knieën bedekte, liep hij door het dorp, over de nabijzijnde helling naar de weide. Somtjids werd hij verblind door de schitterende stralen der maan, wanneer deze plotseling door de wolken brak; maar spoedig weder was hij door schaduwen omgeven, welke even snel weder verdwenen als zij gekomen waren. Herman zag deze licht- en schaduwmassa's over de aarde glijden, waar zij elkaar schenen te verslinden. Nog

meer verraste hem in het bosch deze gestadige afwisseling van schaduw en licht. De boomen, nu eens helder verlicht, dan weder verduisterd, zwaaiden in den wind als levende wezens, bewogen duizenden armen en duizenden hoofden, en lieten een zeldzaam geluid hooren, dat nú als gezucht, dan weder als droef gesteun in de verte weerklonk. Voeg daarbij nog het treurige ruischen der takken, het kraken van het droge loof onder zijne voeten en het zwaarmoedig geschreeuw der nachtuilen, — kan het dan wel verwondering wekken dat Herman zich zeer onaangenaam gestemd gevoelde? Hij was blijde toen hij de rots had bereikt en aan den voet van den kastanjeboom eenige oogenblikken kon uitrusten. Van hier overzag hij de geheele holte. Nooit was zij hem zoo wild voorgekomen. De beek in den afgrond glinsterde als eene vurige slang. Het spel van licht en schaduw op de grijze rotsen, de zwarte pijnboomen, het roodbruine of door den herfst vergulde bladerwerk der bosschen, alles scheen hem zóó zonderling toe bij deze zeldzame verlichting, dat Herman zich in eene tooverwereld verplaatst waande. Eindelijk wierp hij met inspanning van alle krachten elken aanval van vrees en afkeer van zich en liet driemaal het gewone teeken hooren. Er volgde echter geen antwoord.

Hij herhaalde het sein luider, zoodat de echo er van in de bergen weerklonk; maar alles bleef stil. Weer beproefde hij het, evenwel zonder beter gevolg.

„Zou hem een ongeluk overkomen zijn?” vroeg hij zich angstig af.

Door een treurig voorgevoel bevangen, wachtte hij niet langer, maar liep naar de trap en daalde haastig naar beneden, terwijl hij op de rotsen zijn steunpunt koos. Wie hem gezien had op dezen verschrikkelijken weg bij het onzekere en bedrieglijke maanlicht, diens bloed zou tot ijs zijn gestold. Elke mistred moest onvermijdelijk den dood ten gevolge hebben, en daarenboven was

de rots door den regen gedurende den dag uiterst glad en glibberig geworden.

Niettemin kwam Herman frisch en gezond op de plaats, waar het touw was vastgebonden. Hier aarzelde hij een oogenblik, door de duizeling aangetast. Maar slechts één oogenblik! Toen verzamelde hij zijne krachten, schaamde zich over zijne zwakheid, greep moedig het touw met de beide handen vast en liet zich langzaam in de diepte naar beneden glijden. Zijne vermetelheid werd door het geluk begunstigd, het gevaarlijkste gedeelte lag achter hem; maar toen hij zich nu in veiligheid bevond, maakte zich eene nieuwe bezorgdheid van hem meester. Wat zou hij in de grot zien? En indien hij zijn ongelukkigen vriend vond, hoe zou deze hem ontvangen? Hij trad langzaam nader en liep voorzichtig het hol in. De maan scheen helder op den achtergrond. Welk een geluk! Lepage sliep gerust. Alle vrees van Herman bleek voorbarig te zijn geweest. Voorzichtig sloop hij naderbij. Hij waagde den voet nauwelijks neer te zetten, uit vrees dat Lepage zou ontwaken. Hij zette zich naast hem neer, beschouwde hem aandachtig en luisterde naar zijne geregelde en rustige ademhaling. Welk een vrede! Welk eene opgeruimdheid! De bijbel ligt nog opengeslagen naast de uitgedoofde lamp. Ook bemerkt Herman eenige notenschalen aan zijne voeten, de weinige overblijfselen van den schralen maaltijd van dien dag. Terwijl hij zijn oor naar den slapende richt, hoort hij hem de namen fluisteren: Herman! Leentje! . . .

De vluchteling ontwaakte en kreeg dadelijk zijne volle tegenwoordigheid van geest.

„Zijt gij het, Herman! Gij?” riep hij uit.

Bij deze woorden drukte hij de handen van den jongen herder tusschen de zijne en sloeg zijne oogen met de uitdrukking der hartelijkste dankbaarheid en toch vol verwijt op zijn jongen vriend.

„Ik zie het wel, ik moet vertrekken,” ging hij voort, „wij moeten scheiden!”

„Nooit! Nooit, dierbare vriend!”

„Ik wil aan uwe vriendschap gelooven, maar gij houdt geen woord tegenover mij. Meent gij dan dat ik liever uw leven offer, dan een maaltijd te willen missen?”

„Neen, waarde heer! Het zal de laatste keer zijn! Ik zal niet weder zonder uwe toestemming komen. Maar vergeef mij nog ditmaal!”

De beide vrienden drukten elkaar hartelijk de hand.

„Nu wil ik heengaan,” zeide Herman opstaande; „de maan schijnt helder, maar daarboven komen wolken te voorschijn, welke haar spoedig zullen omhullen. Zoo lang zal ik niet wachten. Gij ziet dus dat ik een verstandige jongen ben.”

„Drink eerst nog eens,” sprak Lepage, Herman eene houten schaal met een weinig brandewijn en water toereikende.

„Dank u! Nu ben ik weder frisch,” antwoordde Herman. „Voor het overige zult gij daar in den korf het een en ander vinden, dat u van dienst kan zijn. Vaarwel — goeden nacht!”

Opperuimd sprong hij op, maar Lepage wilde hem tot naar de gevaarlijke plaats volgen om zich te vergewissen, of hij gelukkig overkwam. Het gelukte hem inderdaad en onmiddellijk daarop klonk van boven het teeken, dat hij ook het laatste gevaar zonder ongeval was te boven gekomen.

Diep getroffen keerde Lepage naar zijn hol terug. Daar deed de natuur hare rechten gelden. Eens in den slaap gestoord, bemerkte de dokter zeer spoedig dat hij gedurende den dag van een zeer schraal voedsel had geleefd. Hij nam den korf, zette dien aan den ingang van de grot en keek zijne schatten eens na. Alles was voortreffelijk gerangschikt, — hier de kledingstukken, dáár de levensmiddelen. Zonder dralen greep de dokter naar de laatsten, want hij werd inderdaad door grooten

honger gekweld, en hij gebruikte de melk, het brood en het geitegebraad met uitmuntenden eetlust. Toen richtte hij zijne opmerkzaamheid op de schoenen en kousen; hij beschouwde een en ander met diepe ontroering.

„Die heeft de lieve kleine meid voor mij gebreid!” zeide hij bewogen en met zijne handen over het zeer welkome geschenk van de jonge vriendin strijkende.

Herman kwam weder gelukkig thuis. Hier blafte Castor echter, de klink rammelde, de deur knarste en den nachtelijken wandelaar mocht wel eenige vrees bekruipeu dat men hem had gehoord. Hoe het zij, één persoon hoorde hem ten minste bepaald. Leentje namelijk had reeds lang zeer beangst en ongerust de terugkomst van haren broeder afgewacht. Toen zij wist dat hij in zijne kamer was, kuchte zij tweemaal; hij gaf op gelijke wijze antwoord. Weinige oogenblikken later sliepen beiden zacht en kalm en genoten ze den geheelen nacht tot den volgenden morgen eene verkwikkende rust.

NEGENDE HOOFDSTUK.

De veldwachter Poignant.

Den volgenden morgen werd de geboortedag van den grootvader gevierd; de lieve kleindochter schonk hem de muts, welke hij als een bewijs, hoe welkom zij was, dadelijk opzette. De ruiker bestond uit niets dan welriekende bloemen, welke de grootvader alle herkende aan haren eigenaardigen geur. Jeanne had een lekkeren koek gebakken, maar hoe smakelijk die ook was om te nuttigen, de beide kinderen legden hun aandeel ter zijde.

„Op de weide zal hij ons het best smaken,” zeide Leentje.

„Kijk dien leeperd,” sprak de grootvader tot Herman. „Gij wilt dus eene dubbele portie hebben; want natuurlijk, gij moet met mij ook van den feestkoek eten.”

Na het ontbijt dreven de beide kleine herders hunne kudde naar de weide.

De dag was zeer gelukkig begonnen, maar toch zou hij ook getuige zijn van een zeer treffend voorval. Herman had nauwelijks den vluchteling zijn ontbijt, waaraan de twee porties koek natuurlijk niet ontbraken, naar beneden gelaten en nauwelijks het touw weder opgetrokken en in den gewonen schuilhoek, eene rotsspleet, verborgen; hij had nauwelijks nog een vluchtigen blik zijwaarts naar de grot geworpen of hij zag plotseling tot zijn schrik en ontsteltenis den veldwachter Poignant voor zich staan.

Deze man, vroeger een grensjager van den graaf van M., was eertijds de schrik der wilddieven en van alle stroopers geweest, die hij op de uitgestrekte bezittingen van zijn heer ontdekte. Ook had hij zich steeds niet alleen zonder mededoogen tegen de schuldigen, maar ook ruw en wreed tegen de arme lieden betoond. „Als de graaf het maar eens wist!” had hem op zekeren dag eene oude vrouw toegeroepen, die in het slot om een stuk brood kwam bedelen en door hem barsch werd afgewezen. Ja, maar de graaf wist het nu eenmaal niet, anders zou hij Poignant niet in zijn dienst hebben gehouden.

Thans was het slot vernield, de goederen waren verbeurd-verklaard, de heer had het land verlaten en de grensjager van den graaf was veldwachter der gemeente geworden. Ofschoon hij van betrekking verwisselde, veranderde hij toch niet van karakter en daar hij steeds heulde met de sterkste partij, zoo behoorde hij toenmaals tot de meest verwoede Jacobijnen in den geheelen omtrek.

Door zijne kracht viel het hem niet moeielijk eene menigte lieden, die niet het minste hadden misdaan, voor hem te doen sidderen en dermate angst in te boezemen, dat niemand het waagde zich tegen hem te verzetten.

De burger Poignant beheerschte met zijn grooten mond en zijne schreeuwende stem de geheele gemeente; hij leidde zelfs den burgemeester naar zijn welbehagen. Als de verschrikkelijke veldwachter zich vertoonde en met de sabel aan zijne zijde rinkelde, boezemde hij allen lieden vrees aan, evenals eens Blauwbaard de kinderen deed schrikken. Deze driftige kerel was het, wiens buitengewone gedaante Herman bij het omdraaien slechts zes passen van zich verwijderd had zien staan.

„Wat doet gij daar?” vroeg deze persoon hem met eene barsche stem, terwijl hij hem met zijne oogen wilde doorboren.

„Dat ziet gij wel, burger, ik ga wandelen. Mijne zuster hoedt de koeien en ik loop onderwijl het bosch rond.”

„Gij keekt naar iets daarbeneden.”

„Ja, ik keek naar den afgrond daarbeneden, en zeide bij mijzelven dat het niet zeer genoeglijk zou zijn, daarin naar de laagte te storten.”

„En waartoe dient deze korf?”

„Waarom draagt gij deze sabel, mijnheer Poignant?”

„Wat wil dat zeggen, uilskuiken?”

„Het wil zeggen, mijnheer Poignant, dat het evenmin zonderling mag heeten een herder met een korf te zien, als een veldwachter met eene sabel.”

„Kort en goed, zeg mij eens gauw, wat gij daar deedt.”

Terwijl de verschrikkelijke veldwachter deze vraag tot Herman richtte, keek hij hem met dreigenden blik aan, hetzij omdat hij er genoeg in vond anderen menschen schrik in te boezemen, hetzij omdat hij werkelijk eenig vermoeden had opgevat. Maar de kleinzoon van den braven Anton liet zich niet zoo gemakke-

lijk van zijn stuk brengen; hij antwoordde met een fijn lachje: „Het zou eene heele aardigheid zijn, mijnheer Poignant, dezen grooten steen boven van den rand der rots in den afgrond naar beneden te storten.”

„Zoo, daar dacht gij dus aan! Gij schelm van een Vendeeër, als ik u daarbij had betrapt!”

„Mij, burger? Wees daar niet bang voor! Ben ik dan een Simson of een Goliath? Zelfs drie mannen, zooals gij, zouden dat niet gedaan krijgen!”

„Hm, meent gij dat?” vroeg de veldwachter, inwendig verheugd, nu hij zijne buitengewone lichaamskracht eens zou kunnen toonen, om daarmede te snoeven. Hij deed zijn gordel met de sabel af en maakte zich gereed den jongen knaap eens te laten zien, wat hij kon.

Herman, verheugd over den uitslag van zijn inval, naderde hem en vroeg:

„Wil ik niet even meehelpen?”

„Dat is onnoodig,” antwoordde de veldwachter trotsch.

Hij ging aan het werk, maar vond een grooteren tegenstand, dan hij had vermoed. Plotseling bedacht Herman, terwijl Poignant met voeten en schouders, steunende en zwoegende, zich vermoeide, dat de steen bij het naar beneden storten lichtelijk de opmerkzaamheid van Lepage kon gaande maken en hem uit het hol kon lokken. Hij was boos op zichzelf dit niet vroeger bedacht te hebben, en trachtte Poignant van de uitvoering van zijn voornemen af te brengen.

„Burger,” zeide hij, „wanneer er toevallig eens iemand beneden was!... een herder, een houthakker of een visscher aan den oever van de beek? Houd maar op, mijnheer Poignant! Houd maar op!”

„Het moet en zal gebeuren!” schreeuwde de veldwachter, ontevreden nu hij zooveel tegenstand ondervond.

Eindelijk gelukte het den sterken man door eene nieuwe, waarlijk buitengewone inspanning, den steen te doen kantelen, en hij stiet een zegevierenden kreet uit.

Inderdaad rolde de steen voorwaarts; Poignant keerde zich vlug om en hij zag het voorwerp naar beneden storten in de diepte; bulderend rolde het naar omlaag, stiet ter halverwege op eene uitstekende rotspunt en barstte hier met geweldig gekraak uiteen. Poignant toonde eene buitengewone vreugde bij dit gezicht, en schreeuwde plotseling met luider stem, toen hij den klomp in stukken zag springen: „Zoo moeten alle aristocraten verpletterd worden!”

Herman, die voortdurend met angst naar den uitgang van de grot had gezien, begon te hopen dat dit bulderend geschreeuw van Poignant den vogelvrijverklaarde tot eene waarschuwing zou strekken. Hij bedwong daarom zijn gevoel, en wendde zich toen tot den veldwachter, wien hij met schijnbare geestdrift toeriep:

„Wat zijt gij toch sterk, mijnheer!”

Ofschoon door en door een Jacobijn, voelde Poignant zich toch gestreeld, wanneer men hem met den titel van mijnheer aansprak. Met een vergenoegd lachje nam hij de lofspraak van den herder aan, hing zijne sabel weder om en verwijderde zich met eene vriendelijke hoofdbuiging van zijn jeugdigen bewonderaar.

Herman volgde hem met de oogen zoo lang hij hem zien kon, en dacht er slechts aan, Lepage van het voorgevallene bericht te geven; maar ten eerste wachtte Leentje reeds lang op hem, en ten andere kon Poignant, wanneer hij verdenking had opgevat, terugkeeren en hem opnieuw verrassen.

Derhalve wilde hij liever dadelijk naar de weideplaats loopen en zijne zuster het voorgevallene verhalen, wat hun beiden gedurende den geheelen dag nog veel zorg en angst berokkende.

„Nu, mijnheer,” had Jeanne den morgen van denzelfden dag tot den grootvader gezegd, „hoe denkt gij er thans over, voor wien de koek bespaard is geworden?”

„Ik weet er niets van, Jeanne, en wil er ook niets van weten. Zoo moest gij ook doen. Men ontnemt aan het weldoen de helft van het genoeg, wanneer men den sluier van het geheim oplicht.”

„Het kan zijn! Wij hebben echter sedert eenigen tijd een vreemden kostganger: want al stop ik den korf van Leentje nóg zoo vol, nooit kan zij genoeg bekomen, en toch eten de kinderen des avonds alsof zij half uitgehongerd zijn.”

„Arme kinderen! Op hun jeugdigen leeftijd, waarin zij nog dagelijks groeien, hebben ze veel voeding noodig. Zeker worden zij flink en groot! O, kon ik hen nog maar eens zien! Dat ik het niet kan, spijt mij het meest bij het verlies mijner oogen.”

„Menigmaal heb ik gedacht dat de kinderen nimmer goede landlieden zouden worden. Maar juist het tegendeel geschiedt. Nooit weigeren zij werk te doen; zij voeren al wat ik hun zeg steeds goed en spoedig uit, hebben een afkeer van luiheid en gedragen zich voortreffelijk. Leentje zorgt even goed als Herman voor de geiten; Herman kan even goed de koeien oppassen en melken als ik. En dat praat daarbij over den veldarbeid, wat men moet zaaien en planten, waar, hoe en wanneer.”

Werd echter tusschen grootvader en Jeanne gesproken over den tijd, waarin men leefde, dan viel er altijd veel te zuchten en te klagen bij den braven, ouden Anton en zijne getrouwe dienstmaagd. Wij willen daarbij evenwel niet langer stilstaan. Ieder weet genoeg, wat de goede menschen, hetzij op het land of in de stad, elkaar gedurende het Schrikbewind konden zeggen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Nieuwe moeielijkheden.

Herman gevoelde behoefte zijn vriend mede te deelen, wat er tusschen hem en Poignant was voorgevallen. Hij zocht hem derhalve oogenblikkelijk den volgenden morgen op en zond hem een briefje naar beneden, waarin hij om vergunning vroeg, hem te mogen bezoeken. „Kom gerust!” luidde het antwoord, en eenige oogenblikken later bevond Herman zich in het hol.

„Ik zou naar boven gekomen zijn,” zeide de vluchteling, „maar, helaas, ik word door de rheumatiek geplaagd en ben genoodzaakt te hinken. Ik hoop maar dat het spoedig over zal zijn, want anders kan ik van hier niet weggkomen. Maar nu over iets anders gesproken: wat was dat gisteren daarboven toch voor een leven?”

Herman vertelde hem uitvoerig zijne ontmoeting met Poignant, en hoe hij had gevreesd dat Lepage zich door het gedruisch uit het hol naar buiten zou laten lokken.

„Wanneer de muis leven hoort, dan verbergt zij zich,” antwoordde Lepage. „Zoo heb ik mij ook verborgen gehouden, toen ik uw gesprek hoorde. Het rotsblok stortte zeer dicht hier voorbij, maar in mijn hol had ik zeker geen gevaar te duchten. Het verbrijzelde slechts drie jonge olmboomen, welke geen hout-hakker ooit had kunnen bereiken. Maar ik dank u dat gij zoo veel tegenwoordigheid van geest aan den dag hebt gelegd. Nu behoeven wij zeker voor niets meer te vreezen, denk ik.”

„Ook ik hoop het,” antwoordde Herman. „Evenwel is voorzichtigheid nog steeds hoofdzaak, want deze Poignant is een ver-

schrikkelijk mensch. Hebt gij wel gehoord hoe hij allen aristocraten den dood toewenschte?"

„Zulk geschreeuw is niets nieuws voor mij,” antwoordde Lepage. „Het is eene wraakoefening van een met voeten vertrappt volk.”

„Hebben de aristocraten dan in vroeger tijd zooveel kwaad gedaan?” vroeg Herman.

„Dat valt zeker niet te ontkennen,” antwoordde Lepage. „Jaren lang heeft ons volk van verdrukking zwaar te lijden gehad en 't is eigenlijk geen wonder dat het gedurende vele eeuwen mishandelde volk thans in zijne wraak veel te ver gaat. Intusschen willen wij hopen dat deze vreeselijke toestand niet lang meer duren zal. Eenmaal zullen het recht en de rechtvaardigheid er voor in de plaats treden.”

Lepage zou gaarne eene courant gelezen hebben, om daaruit den toenmaligen toestand van het land te leeren kennen. Maar de *Moniteur*, welke door den grootvader van Herman werd gelezen, ging daarna rond bij de bureu, en het zou achterdocht gewekt hebben, indien Herman had beproefd het blad weder in handen te krijgen. Hij moest zich daarom vergenoegen zijn vriend slechts enkele uittreksels mede te deelen.

Op den avond na het onderhoud met Lepage werd Herman bij het lezen van den *Moniteur* hevig ontroerd.

Tranen schoten in zijne oogen en zijne stem sidderde, toen hij las dat, volgens zekere gegevens, de veroordeelde vluchteling Constant Lepage zich in de Cevennes had verborgen en dat men hem spoedig hoopte machtig te worden.

Toen Leentje deze verschrikkelijke woorden vernam, stond zij op en ging naar buiten, onder voorwendsel dat zij wat werk wilde zoeken.

Herman kon zich van zulk eene uitvlucht niet bedienen; hij hield de courant vast en las verder, maar zijne hand sidderde

en zijne stem beefde. Indien Jeanne, die gelukkig juist met het avondeten bezig was, hem in deze oogenblikken had gadegeslagen, dan zou zij wellicht zijn geheim hebben ontdekt. Den grootvader zelven ontging de ontsteltenis van Herman niet, maar hij schreef die slechts toe aan het medelijden met den armen vervolgde.

„Deze ongelukkige bevindt zich wellicht dicht in onze nabijheid!” zeide de jongeling. „En indien hij aan onze deur klopte, grootvader, wat zouden wij dan doen?”

„Wat wij doen zouden? Vraagt gij dit nog? Wij zouden hem spoedig moeten verbergen en zoo aan ons Frankrijk eene misdaad besparen. Spreek rond uit, mijn kind, wat zoudt gij doen als deze ongelukkige . . . hoe heet hij?”

„Constant Lepage.”

„Als deze Constant Lepage uwe hulp kwam inroepen?”

„Alles wat ik kon, welk gevaar er ook dreigde.”

„Flink gesproken! Thans herken ik mijn braven kleinzoon weder,” zeide de grootvader tevreden.

Den volgenden morgen spraken Herman en Leentje over het droevige nieuws, en zij overlegden samen of zij dit aan Lepage zouden mededeelen.

Leentje, die altijd oprecht en openhartig was, meende dat men Lepage niets moest geheim houden, en na kort beraad gaf Herman haar gelijk.

Hij ging naar de grot en verzocht zóó dringend om een onderhoud, dat Lepage moest toegeven. Hij vond den ongelukkige, helaas, zeer lijdend. Lepage kon zich nauwelijks bewegen. Toch moest Herman hem spreken en nu zeide hij vrijmoedig wat hem zoo zwaar op het hart lag.

„Ik ben op alles voorbereid,” antwoordde de vluchteling, „alleen gaat het mij aan het hart, u om mijnentwil in gevaar te zien komen. Dit mag ik niet langer toelaten.”

Beiden stemden echter daarin overeen, dat er op het oogenblik niets was te doen, en men slechts de waakzaamheid en de voorzichtigheid moest verdubbelen.

Deze treurige dag zou zelfs nóg treuriger voor de kinderen eindigen. Het weder werd slecht; een onweder was in aantocht, en broeder en zuster werden tegen den avond door stroomen regen, met sneeuw vermengd, naar huis gejaagd, waar zij doornat en door de koude verstijfd aankwamen. Op hun gezicht jammerde Jeanne luid en zij verklaarde dat van nu af het vee in den stal moest blijven. Dat was ook het gevoelen van den grootvader. Herman meende echter dat hij er inderdaad niets tegen had, wanneer Leentje thuis bleef; hij zou zich door een paar regendroppels niet laten afschrikken. Hij had voor zich eene aarden hut gebouwd, waar hij goed geborgen was. Het vee kon tegen nog veel slechter weder, en het vond buiten veel beter en overvloediger voedsel, dan in den stal.

De grootvader nam met deze redeneering van Herman genoegen en besloot dat zijn kleinzoon voortaan alleen met de kudde zou uitgaan.

Leentje was daarover wel bedroefd, doch zij verborg hare spijt, en vroeg toen zij met haren broeder alleen was:

„Maar Herman, wie zal nu bij uwe afwezigheid op de kudde passen?”

„Dat weet ik wel, wees maar gerust,” gaf hij ten antwoord.

Jeanne begreep den wensch van haren ouden heer, en zij stopte daarom den korf van Herman even vol met levensmiddelen als vroeger, hetgeen den knaap natuurlijk hoogst aangenaam was.

Indien hij den gevangene wilde bezoeken, moest hij de kudde noodzakelijk minstens een kwartier alleen laten. Hij nam dus twee pinnen van anderhalven voet lengte, sloeg die stevig in den grond, en bond vervolgens aan elk een touw van twaalf

tot vijftien voet lengte. Aan de ééne pin bond hij dan eene koe, aan de andere een stier vast. De uitkomst beantwoordde geheel aan zijne verwachtingen. De overige dieren bleven in de nabijheid der vastgebondenen.

„Ik hoop u zóó terug te vinden,” zeide Herman, terwijl hij in stilte het instinct van de arme dieren bewonderde, welke hunne gevangenen kameraden schenen te willen troosten.

Hierna liep hij wat hij loopen kon, en daalde in het hol naar beneden, om zijn vriend van den nieuwen stand van zaken in kennis te stellen.

Lepage was nog ziek en kon slechts met moeite weinige stappen loopen. Medelijdend nam Herman afscheid, om daarna weder in de open lucht te komen. Wat moest hij nu echter tot zijn schrik bemerken? Hier was Castor, de ongelukkige Castor, die zijn spoor gevolgd had en als eene gems de gevaarlijke opening van de trap had overgesprongen. Herman joeg hem terug en volgde hem.

Dit voorval was van veel beteekenis en het mocht niet baten dat de hond kwispelstaartte en zijn jongen meester met bewijzen van vreugde ontving.

Herman sneed een stok af, gaf den ongewenschten bezoeker een behoorlijk pak slaag en joeg hem naar huis.

Hoe gemakkelijk kon Castor de wijkplaats van den vluchteling verraden en daardoor diens leven in gevaar brengen! Herman gevoelde zich dus uiterst verontrust. Bij de kudde teruggekomen, maakte hij eerst de gevangenen los, en dacht nu tot den avond na over Castor en over het gevaar, dat hij had doen ontstaan.

„Indien hij nu en dan terugkomt, zijn wij verloren,” mompelde hij bij zichzelf. „Lepage zou niet de eerste vluchteling zijn, die aan een hond den dood te wijten heeft. Arme Castor, wat hebt gij gedaan!”

Herman nam een vast besluit. Hij had den hond lief en be-

wonderde in het dier alle mogelijke voortreffelijke eigenschappen — en toch was hij besloten het in geval van nood, als het dier zijn bezoek herhaalde, te dooden.

Hij bracht een onrustigen nacht door. Toen hij den volgenden morgen voorbij den hond ging, dreigde hij het dier dat het hem niet zou volgen. Maar nauwelijks was hij het dorp uit, of hij bemerkte van verre Castor, die, als van zijne schuld bewust, al dichter en dichter bij hem kwam. Herman blijft staan en dreigt opnieuw. Castor blijft ook staan. Herman gaat verder en nu komt de hond weldra naar hem toesnellen. Eene nieuwe, zware kastijding wacht het dier; gevoelig trof elke slag, welken Herman den jankenden hond toebracht, maar hij moest het dier slaan, duchtig slaan, om grooter onheil te voorkomen. Toen Castor zijn pak slaag had ontvangen, liet Herman hem los en nu scheen het dier naar huis te willen loopen. Herman ademde vrijer, maar als hij zich van den lastigen bezoeker ontslagen achtte, bedroeg hij zich. Na eenige minuten toch verscheen Castor andermaal, terwijl hij zijn kop door het gat van eene haag stak. Opnieuw volgden bedreigingen, opnieuw ging hij op de vlucht, maar altijd met hetzelfde gevolg. Vijfmalen werd dit spel herhaald.

Toen Herman eindelijk op de weide aankwam, had hij een geruimen tijd den hond uit het oog verloren en hij hoopte hem nu voorgoed bang te hebben gemaakt. Hij bond de koe en den stier aan de palen vast, en ging naar het bosch — geen Castor liet zich hooren of zien . . . O! daar is hij! Hij wacht zijn heer af, aan de verweerde trap.

„Onverbeterlijke!” riep Herman wanhopend. „Nu moet het gebeuren!” Hierop lokte hij hem zonder dralen tot zich, en op vier passen afstands verbrijzelde hij hem den kop door een pistoolschot. Castor viel stuiptrekkend neder, opende nog eenmaal de oogen en stierf. Herman liep spoedig tegen de rots op, schreef een paar regels met potlood en liet die met den brood-

korf naar beneden glijden. Kort daarop ontving hij van Lepage een antwoord.

„Gij blijft steeds dezelfde en geeft mij elken dag opnieuw reden, u te achten en lief te hebben,” schreef Lepage. „Ik gevoel hoe zwaar en treurig het offer is, dat gij mij hebt gebracht. Begraaf den armen Castor naast de duif. De herinnering aan hem zal nimmer bij ons worden uitgewischt.”

Herman had nog de spade, waarmee hij vroeger zijne aarden hut gegraven had. Nu gebruikte hij haar om den wensch van zijn vriend te vervullen. Op het graf plantte hij een jongen beukeboom.

Aan zijne zuster zeide hij niets van deze treurige, maar hoogst noodzakelijke daad, en zoo veronderstelde men dat Castor door de wolven was verscheurd geworden.

ELFDE HOOFDSTUK.

Jeanne.

Intusschen hield Jeanne zich voortdurend bezig met de gedachte wat Herman toch wel deed met de vele levensmiddelen, waarvan zij zoo rijkelijk den korf voorzag; het mag niet worden ontkend dat deze nieuwsgierigheid eene schaduw op hare overige deugden en goede eigenschappen wierp. Bovendien stelde zij minder vertrouwen dan haar heer in het verstand van Herman en vreesde zij dat hij door den een of ander werd bedrogen. Er lagen verscheidene hutten op den weg naar de weide

en in elk dezer woonden verscheidene huisgezinnen. Jeanne kon het huis niet verlaten, noch Hermans schreden volgen, zonder bemerkt te worden. Nog minder kon zij hier of daar inlichting inwinnen, zonder zich misschien te zeer uit te laten of achterdocht te wekken. Derhalve besloot zij, zich tot een harer bloedverwanten in het dorp te wenden.

Hare nicht Francisca Corbier was dertig jaren oud, eene zeer slimme vrouw, maar toch in het geheel niet kwaad of valsch. Even nieuwsgierig als Jeanne, belastte zij zich gaarne met hare opdracht, in het goede vertrouwen dat zij Herman, wien zij hartelijk liefhad, geen kwaad zou berokkenen. Zij speelde hare rol den volgenden morgen bewonderenswaardig goed, en volgde Herman ongemerkt tot aan het laatste huisje. Nergens echter zag zij hem binnentreden. Verwonderd keerde zij terug en gaf hare nicht bericht van den uitslag harer zending.

„Ik begrijp het al,” zeide Jeanne. „Bij zijn terugkeer zal hij den armen lieden het overschot van zijn eten brengen.”

„En om welken tijd komt hij gewoonlijk uit de bergen terug?”

„Omstreeks vijf uren.”

„Goed. In de laatste hut woont een bekende van mij; daar zal ik Herman bespieden. Wanneer hij niet bij ons binnenkomt, dan volg ik hem weer en dan kan hij mij onmogelijk ontsnappen.”

De nicht ging met haast te werk en handelde stipt volgens hare woorden. Herman wandelde met zijne kudde voorbij de hut; zij volgde hem, en, o wonder, Herman ging nergens in, dan in zijn eigen huis. Denzelfden avond vernam Jeanne den slechten uitslag van de bespiedster, die niet gelukkiger dan des morgens was geweest.

Kort na dien tijd gebeurde het dat nog twee personen in het dorp kwamen om op hoog bevel naar den voortvluchtigen Constant Lepage te zoeken. De bewoners van het dorp rilden bij het zien van deze gerechtsdienaars. Ongelukkig had Fran-

cisca zich eenige dagen vroeger tegenover haren broeder Michel onvoorzichtig eenige woorden over de milddadigheid van Herman laten ontvallen. Deze Michel was een jong mensch van twintig jaren en een aanhanger van Poignant. Zij had van levensmiddelen gesproken, welke Herman, men wist niet waarheen, droeg, en door Michel waren deze woorden ook aan Poignant overgebracht.

Deze en nog twee of drie zijner metgezellen waren de eenigen in het dorp, die de komst der politie-agenten met vreugde hadden begroet. Poignant verzuimde niets om zich bij deze lieden bemind te maken en hij had reeds verscheidene fatsoenlijke huisgezinnen in onrust gebracht, toen hij ook eindelijk den ouden Anton in zijn huis opzocht. Het huisgezin was juist met het eten gereed, toen de beide agenten met Poignant binnenkwamen. Jeanne werd stijf van schrik; Herman en Leentje lieten eerst eenige aandoening blijken, maar herstelden zich spoedig en gaven grootvader bericht van het bezoek.

„Gaat zitten, burgers,” zeide de oude man; „waaraan heb ik uw bezoek te danken?”

„Wij willen weten,” antwoordde een der gerechtsdienaars op strengen toon, „of gij verdachte personen in uw huis verbergt.”

„Ik verberg niemand bij mij.”

„Gij zijt blind, burger; men kan achter uw rug soms iets gedaan hebben.”

„Ondervraag dan mijne dienstmaagd.”

„Antwoord, burgeres!”

„Gaarne, burger.... ik verzeker u bij mijn leven dat ik de waarheid zal zeggen. Wat wilt gij weten, mijnheer?”

„Ik vraag u, of gij een vogelvrijverklaarde hier hebt verbor-gen, of dat gij misschien iets van zoodanig persoon weet. Bedenk u wel, eene leugen kan u het leven kosten!”

„Neen, ik weet niets van zoo iemand.”

„Maar waarom beeft gij dan over uw geheele lichaam?”

„Ik? Ik beef niet,” stotterde zij, terwijl zij op een stoel neerzank, aangezien zij zich niet langer staande kon houden. Zij was meer dood dan levend.

„En gij, meisje? Weet gij er misschien iets van, of men hier of in een ander huis een vogelvrijverklaarde verborgen houdt?”

„Ik heb noch hier noch elders iemand verborgen gezien.”

„Uw broeder weet er echter misschien meer van?”

„Ik kan met volle gerustheid hetzelfde als mijne zuster antwoorden.”

De beide agenten schenen niet tot de kwaadste te behooren, maar gevoelden medelijden met den blinden grijsaard, wiens rust zij zoo zonder noodzakelijkheid hadden gestoord. Zij wilden heengaan, zonder het huis te doorzoeken, toen de veldwachter Poignant, terwijl hij zijn boosaardigen blik op Herman sloeg, tot den jongeling zeide:

„Waarheen draagt gij elken morgen zooveel levensmiddelen? O, hou je maar niet dom. Ik weet alles van Francisca Corbier, de nicht der meid, die het uit haren eigen mond heeft vernomen.”

„Wie durft zeggen . . .” riep Jeanne buiten zichzelfe.

„Zwijg, burgeres! Laat dezen knaap spreken!”

„Wat moet ik zeggen, burgers?”

„De waarheid!”

„De waarheid is, dat men ons elken morgen onze portie eten geeft en dat wij ze mede naar de wei de nemen, om 's middags te gebruiken.”

„Geeft gij er dus niemand in het geheim iets van?”

„Indien ik een werk van liefdadigheid verricht, dan is dit een geheim tusschen God en mij! Slechts Hem alleen ben ik daarvan rekenschap verschuldigd.”

„Gij bekent dus?”

„Ik beken niets! Ik heb niets te bekennen!”

„En gij, meisje?”

Leentje sprak geen woord.

„Spreek dan toch!”

Maar Leentje volhardde bij haar stilzwijgen en bleef onbeweeglijk met neergeslagen oogen staan. De grootvader, die met tegenzin het tooneel bijwoonde, veronderstelde dat Leentje misschien uit schrik of vrees niet kon spreken.

„Neen, grootvader,” antwoordde zij nu. „Ik ben in het geheel niet verschrikt, maar ik ben een dom, onervaren kind, en niet gewoon om met deze lieden te spreken; daarom zwijg ik liever. Ik zeg geen woord meer.”

„O, gij kleine stijfkop!” riep de verschrikkelijke Poignant woedend, terwijl hij Leentje driftig bij den arm schudde.

„Houd u bedaard, burger,” zeide de agent, die nog niet had gesproken. „De Republiek eert de jeugd.”

„Gij zijt wel zeer gevoelig, burger!” mompelde Poignant met een vragenden blik op den anderen gerechtsdienaar.

Toen hij echter bij dezen niet den gewenschten bijval vond, beet hij zich op de lippen. Plotseling richtte hij zich daarop weder tot Herman, en vroeg hem barsch:

„Waar kwaamt gij een poosje geleden met dien korf vandaan, toen ik u op de rots in het bosch aantrof?”

„Burgers,” zeide Herman tot de beide agenten, „ben ik wel verplicht om dit mensch antwoord te geven? Het komt mij voor, alsof gij mij alleen kunt ondervragen.”

„Antwoord maar!” zeide een der agenten, die zich door de brutale handelwijze van Poignant bevreesd hadden laten maken. Terwijl Herman naar een antwoord zocht, dat zijn ongelukkigen vriend niet in het verderf kon storten, sloeg Poignant zich opeens voor het voorhoofd, deed een kreet van vreugde hooren, en riep:

„Ik weet alles! Neemt dat jonge mensch gevangen, burgers,

indien het welzijn der Republiek u ter harte gaat, en laat tot morgen niemand bij hem, wie het ook zijn moge!"

„Wat durft gij daar voorstellen, schurk!" riep de oude Anton, zich toornig oprichtende.

Zoo stond hij daar, met de armen naar Poignant uitgestrekt, met bevende lippen en oogen, welke, niettegenstaande 's mans blindheid, vonken schenen te schieten. Zóó verschrikkelijk en te gelijk zóó verheven was de verschijning van den edelen grijsaard, dat, zoodra deze het woord had opgevat, de diepste stilte volgde en zelfs Poignant eenige oogenblikken zijne tegenwoordigheid van geest verloor.

„Ellendeling!" vervolgde de oude Anton tot hem: „reeds lang ken ik uwe slechte handelwijze; ik weet dat gij in den om- trek en in het gansche dorp de Republiek en de vrijheid in een schrikbewind wilt veranderen. Ga heen! Ik vervloek u! Gij echter, agenten der Republiek, waartoe dient gij toch, die oogen hebt om te zien en armen om te handelen, indien gij dezen tiran zijne boosheid niet aan het verstand brengt. Gij laat hem begaan en zijt nog laffer van aard dan hij schurkachtig is! Gij verdient door zulke schurken met voeten getreden te worden!"

Poignant haalde gedurende deze driftige toespraak de schou- ders op en wendde een onbeschaamd medelijden voor. Toen den ongelukkigen grijsaard de kracht begaf en hij in zijn leuning- stoel nederzank, zeide de schurk bedaard:

„Ik ben geen tiran, — ik wijs mijn oversten slechts eene misdaad aan, welke ik in de uitoefening van mijn ambt heb ontdekt. Ik vermoed dat dit jonge mensch een ter dood veroor- deelde helpt."

„Dan zijn wij natuurlijk verplicht van de zaak kennis te nemen," zeide een der agenten tot den grijsaard. „Uw klein- zoon moet dus tot morgen in hechtenis worden genomen."

Bij deze woorden vielen Leentje de tranen uit de oogen, en

zij omarmde haren broeder. Jeanne stiet een kreet van gram-schap uit en wilde Poignant in het gezicht vliegen, zoodat Herman haar met geweld moest terughouden. Herman zelf deed alle mogelijke moeite om rustig en bedaard te blijven, en zeide tot den grijsaard:

„Lieve grootvader, vrees niets, want ik heb mij niets te verwijten, en een nacht is toch spoedig genoeg voorbij. Vaarwel!”

Poignant wilde de hand op Herman leggen, maar deze zeide:

„Laat mij met vrede, burger! Gij zijt zeker sterker dan ik, maar al waart gij ook zwakker dan een kind, toch zou ik u zonder tegenstand volgen. Daarom,” voegde hij er bij, „laat mij vrij naar de gevangenis wandelen.”

Hierop omhelsde Herman zijn grootvader, die hem zegende, zijne lieve zuster, uit wier armen hij zich met geweld moest losrukken, en eindelijk Jeanne, die, geheel door angst bevangen, niets zag of hoorde.

Poignant liet om de gevangenis eenige personen plaatsen, ten einde alle verkeer tusschen den gevangene en zijne familie te beletten. Onder die personen bevond zich ook Michiel Corbier, de broeder van Francisca.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Het zoeken naar de grot.

Toen Herman was weggevoerd, bleven de oude Anton, Leentje en Jeanne langen tijd in diep stilzwijgen zitten. Langzamerhand herstelden zij zich van hunnen schrik.

„Is het werkelijk waar, Jeanne, dat gij met uwe nicht over ons hebt gesproken?” vroeg Anton.

„Helaas, ja,” antwoordde zij, zich voor de voeten van den grijsaard werpende.

„Gij zijt ongehoorzaam geweest, maar ik vergeef het u! Ook ik heb mij veel te verwijten. Ik had u reeds lang het vermoeden moeten mededeelen, dat ik ten opzichte der kinderen koesterde.”

„En wat vermoedt gij dan toch?”

„Zie Jeanne, de blinden zien met hunne gedachten. Ik heb al dadelijk gedacht dat de kinderen een vluchteling verpleegden, maar nu moet ik ook bekennen dat ik niet zooveel vertrouwen stelde in uwe voorzichtigheid, als in die der kinderen. Toen ik zag met welke zorg zij hun geheim bewaarden, bemoeide ik mij daar niet mee en vroeg niets om hen niet tot een leugen te dwingen. Zelfs heden wil ik aan Leentje niets vragen; ik mag niets weten, daar het den ongelukkigen vluchteling kwaad kan berokkenen, en zelfs ook wellicht Herman, die op dit oogenblik voor de misdaad der weldadigheid moet boeten.”

„En ik ben het, die hem in het ongeluk heb gestort!” klaagde Jeanne onder tranen. „Ach mijnheer, wat moet gij mij verachten!”

Leentje toonde zich zeer bedroefd en ter neder gedrukt; Jeanne verzocht haar naar bed te gaan; zij zelve en Anton wilden echter tot den volgenden morgen wakker blijven.

Bij het aanbreken van den dag haalden de beide agenten Herman uit de gevangenis. Poignant wachtte hem reeds met zijne vier gezellen, waaronder Michiel Corbier zich weder bevond. Allen waren met sabels en pistolen gewapend.

„Volg mij,” zeide Poignant, „wij willen den haas in zijn leger verrassen.”

Herman zag er bleek uit en kon nauwelijks den angst, welken hij uitstond, verbergen. Toch liep hij buitengewoon bedaard

in het midden der wacht, op wier vragen hij slechts korte, ontwijkende antwoorden gaf.

Poignant nam eene belachelijke deftigheid aan en liep met zulk een vluggen stap vooruit, dat de overigen hem nauwelijks konden volgen. Over het doel van den tocht sprak hij voorloopig niet, omdat hij alleen aanspraak wilde maken op de eer der ontdekking van den vluchteling. Herman wist zeker wel, waarheen de ellendeling hem geleidde en dacht met schrik aan het lot, dat Lepage wachtte. Hij ging echter steeds geduldig verder, als een lam, dat ter slachtbank wordt gebracht.

„Hier zijn we er!” zeide Poignant eindelijk met eene boosaardige vreugde, toen men bij de bovenste treden der trap was gekomen.

Hierop maakte hij den agent met de grot bekend, vertelde waartoe zij vroeger had gediend, dat zij tegenwoordig geheel verlaten was, en voegde er bij dat hier zonder twijfel de vluchteling was geborgen. De agenten brachten Herman onder het oog dat hij het best zou doen, alles eerlijk te bekennen, maar Herman weigerde. „Gij hebt mij tegen mijn wil hierheen geleid, maar gij zult mij niet tegen mijn wil tot spreken dwingen,” zeide hij.

„En toch zult gij spreken!” schreeuwde Poignant hem toe, terwijl hij een pistool op hem richtte. . . . „Oogenblikkelijk moet gij het teeken geven, dat de vluchteling te voorschijn doet komen.”

„Gesteld dat er inderdaad een vluchteling hier ware, mijnheer Poignant — ziet gij mij dan voor zóó slecht aan, dat ik hem zou verraden? Verwacht gij zóó iets van mij?”

„Och, wat houden wij ons hier nog langer met praatjes bezig! Waar de vluchteling en gij naar beneden gekomen zijt, komen wij ook naar beneden!”

Met deze woorden onderzocht hij zijne pistolen, zwaaide zijne sabel en richtte zich daarop tot zijne vier handlangers.

„Gij met uw beiden,” zeide hij tot de vlugsten en behendigsten, „volgt mij! De andere twee bewaken den gevangene.”

Hierop liep hij voorwaarts en ging van de bovenste trappen naar beneden. Daar, waar het touw aan de rots was vastgemaakt, schreeuwde hij met eene zegepralende stem:

„Ha, daar hebben wij den draad gevonden!”

Doch in ditzelfde oogenblik stiet Poignant een vreeselijken gil uit, en zijne twee begeleiders deden hetzelfde. De bovenstaanden liepen naar den rand des afgronds en zagen hier een verschrikkelijk schouwspel.

Poignant had verkeerd gestapt en was over den onderste rand naar beneden gestort.

Daar hing hij nu boven den diepen afgrond en klemde zich slechts nog aan een braambeziestruik vast. Zijn toestand was ontzettend en even ontzettend was zijn doodsangst.

„Helpt! Helpt!” gilde hij. „Helpt, laffe schelmen, of!...”

De woorden bestieven op zijne lippen. De wortels van den braambeziestruik lieten los, en Poignant stortte uit het vreeselijk hol naar de laagte, om beneden op de rotsen verpletterd te worden. Allen stonden als van schrik verstijfd; de beide jongelieden klauterden bevende terug. En toch dacht men, reeds weinige oogenblikken na de noodlottige gebeurtenis, opnieuw aan de nasporing van dengene, om wien men hier was gekomen.

„Laat mij begaan,” zeide de behendigste van de vier bewakers van Herman. „Als er iemand naar beneden gekomen is, dan kan ik het ook.”

Het jonge mensch bezat inderdaad groote behendigheid. Vastberaden ging hij voorwaarts, greep het touw, zwaaide zich als een adelaar in de diepte en bereikte zonder ongeval de grot. Het was een verschrikkelijk oogenblik voor Herman. De gerechtsdienaars, die hem oplettend gadesloegen, zagen de tranen in zijne oogen.

Na eenigen tijd verscheen het jonge mensch weder voor het hol. Hij zag er ontsteld uit, maakte allerlei teekens en riep eindelijk: „Er is niemand hier, de grot is leeg!”

Herman meende te droomen. Had Lepage misschien de hand aan zijn leven geslagen om de bespieding te ontgaan? — Of vertelde het jonge mensch, door medelijden bewogen, eene leugen? Zijne wild in het rond starende oogen pleitten voor het tegen-deel. Hij zag er uit alsof hij uit de wolken was gevallen, en de anderen schenen niet minder aangedaan.

„Er is niemand in het hol verborgen!” hernam het jonge mensch.

„Niemand?” zeide een agent. „Maar hebt gij dan ook geene sporen ontdekt, dat er kort geleden iemand in is geweest?”

„Niets heb ik gezien, maar ik heb de grot ook niet zoo nauwkeurig opgenomen. Gij moogt mij echter gelooven, de plaats is zoo leeg als mijne hand!”

„Zonderling!” zeide de agent tot zijn ambtgenoot.

„Gij twijfelt toch niet aan mijne woorden?” riep het jonge mensch levendig. „Geloof gij dat ik lieg?”

„Neen; — maar toch wil ik zelf zien. Eén van u moet mij volgen!”

„Neem u in acht,” schreeuwde het jonge mensch beneden. „De weg is gevaarlijk!”

„Denkt gij dat ik mij daardoor laat afschrikken?” vroeg de agent, die er nog vrij jeugdig uitzag, ofschoon hij reeds vijftig jaren telde.

Hij daalde naar beneden, eerst bevreemd, maar toch buitengewoon vast besloten, om zich niet belachelijk te maken. Toch beefden zijne knieën, toen hij gelukkig over de gevaarlijkste plaats van de trap gekomen was, en hij kon het overig gedeelte van den weg slechts afleggen met behulp van het jonge mensch, aan wiens arm hij zich krampachtig vastslot. Zijn angst was te groot, dan dat hij het hol nauwkeurig kon onderzoeken. Teleurgesteld wierp hij zich op den grond neer, jammerde op de bekla-

genswaardigste wijze en scheen geheel buiten zichzelf. Toen hij in den afgrond naar beneden zag, hief hij oogenblikkelijk weder sidderend de oogen naar omhoog.

„Ongelukkige, die ik ben!” jammerde hij. „Het zal met mij gaan, evenals met Poignant! Ik heb mij moedwillig in het ongeluk gestort!”

„Moed, burger!” riep het jonge mensch hem toe. „Hou uwe zinnen bijeen! Gij kunt hier niet blijven! Onze taak is vervuld; daarom voorwaarts, weder naar boven!”

„Neen, neen, ik wil alleen gaan,” zeide de agent, verschrikkelijk bevende en als een zinnelooze vooraan loopende.

De moed der vertwijfeling hielp hem voorwaarts, en hij bereikte zonder ongeval het touw, waarlangs hij naar boven moest klauteren. Hij pakte het met beide handen en begon den tocht naar boven. Al hooger en hooger steeg hij. Zijne kracht hield aan, tot hij bijna het bovenste gedeelte van de trap had bereikt.

Opeens echter stiet hij een schreeuw van vertwijfeling uit, — hij kon niet verder. In dit oogenblik pakte eene behulpzame hand hem vast, ontrukte hem aan het dreigende gevaar en trok hem eensklaps naar boven, waar hij geheel uitgeput neerzank. Het was niemand anders dan Herman geweest, die hem het leven had gered.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

De oplossing van het raadsel.

De verhaalde gebeurtenissen hadden zich als een loepend vuurtje door het dorp verspreid en brachten eene groote opschud-

ding teweeg. De dood van Poignant deed iedereen huiveren, maar niemand beklagde zijn lot. Herman werd door allen bewonderd. Niemand betwijfelde de tegen hem ingebrachte beschuldiging, maar des te meer verheugde men zich dat zij niet kon bewezen worden. Zijn grootvader werd door de bureu van het voorgevallene onderricht, want Herman was weder naar de gevangenis gebracht, om daar nog eens verhoord te worden. Maar de meening der agenten te zijnen opzichte was zeer in zijn voordeel veranderd. Door de dankbaarheid van den een en de bewondering van den ander won Herman aller harten. Nochtans begon het verhoor eenige minuten na den terugkeer, en wel in tegenwoordigheid der vier jongelieden.

„Wat kunt gij,” vroeg de agent, dien Herman het leven had gered, „op de aanklacht van burger Poignant antwoorden?”

Herman zeide na het reeds voorgevallene te zullen zwijgen.

„Het is waar,” vervolgde de vrager, „dat wij in het hol niemand gevonden hebben; maar van waar dat touw, — hebt gij het daar niet vastgemaakt?”

„Ook daarover zal ik zwijgen, ten einde geen tweeden ongelukkige in verdenking te brengen.”

„Maar men is geen goed burger, wanneer men weigert aan het gerecht de noodige inlichtingen te geven. — Hebt gij de vrijheid lief?”

„Zeer zeker.”

„Zijt gij voor de Republiek!”

„Lang moge zij leven!”

„En toch wilt gij haar hare vijanden niet uitleveren?”

„Hare vijanden staan aan de grens van Frankrijk! Ik zou gaarne mijn leven opofferen om hen af te slaan.”

„Dit zijn goede bedoelingen,” zeide de agent.

Door den bijval ook der overigen bemoedigd, wendde de agent zich tot zijn collega en zeide:

„Burger, binnen eenige jaren kan uit dezen knaap een flink soldaat groeien! Zou het niet jammer zijn, de Republiek daarvan te berooven?”

„Laten wij hem vragen, welk gebruik hij van zijne vrijheid zal maken.”

„Ik zal mijne vrijheid als een goed Fransch burger aanwenden, door de voorstanders der dwingelandij te helpen vernietigen.”

„Leve Herman!” riepen de vier jongelieden na deze woorden. „Hij denkt er over zooals wij!”

En het gevolg was dat Herman naar de hut van zijn grootvader werd gebracht, en wel door dezelfde lieden, die hem gisteren in de boeien hadden geklonken. Slechts één hunner ontbrak hier, — maar niemand dacht meer aan hem.

Evenwel was het zonder twijfel alleen de dood van den verschrikkelijken veldwachter geweest, welke aan de zaken van Herman zulk eene gunstige wending had gegeven. Iedereen haalde vrijer adem, ook de agenten schenen er opgeruimd over nu zij van den lastigen bemoeial ontslagen waren, en lieten hunne tot nu toe betoonde strengheid varen.

Toch liet degene, wien Herman het leven had gered, den grootvader heimelijk weten, dat hij voor zijn ambtgenoot niet geheel kon instaan, en dat hij het daarom zeer geraden achtte Herman eenigen tijd uit het ouderlijke huis te verwijderen.

Op den terugkeer van Herman in zijne familie volgden tooneelen van de aandoenlijkste teederheid.

Jeanne was buiten zichzelf van vreugde en verzocht Herman om vergeving voor hare onvoorzichtigheid.

Na de eerste ontboezemingen vertelde Herman wat er tusschen hem en Constant Lepage was voorgevallen, en drukte er zijne verwondering over uit, dat men heden vroeg het hol onbewoond had gevonden.

„Ik had den vluchteling gewaarschuwd,” antwoordde Leentje blozende.

„Gij? Hoe is dat mogelijk?” riepen allen uit.

„Ja, ik was gisteravond niet zoo moede als ik mij aanstelde,” zeide het meisje. „Daar ik wist dat het leven van Herman en zijn vriend op het spel zouden staan, indien men Lepage in de grot vond, zoo vatte ik het besluit op, van den donkeren nacht gebruik te maken en den ongelukkige van het gebeurde in kennis te stellen. Ik schreef een paar waarschuwendende woorden op een briefje en ik bond dat met de schel van mijne doode, zwarte geit aan een lang touw. Gelukkig wist ik juist de plaats, waar Herman steeds gewoon was het touw af te laten, en het kon mij daarom, in weerwil van den nacht, niet moeilijk vallen, het touw te vinden. Het was duister genoeg dat ik de wacht ongezien kon voorbijsluipen, en, eens buiten het dorp zijnde, liep ik zoo hard als ik kon voorwaarts. Ik was wel een weinig bang in de duisternis, maar ik dacht aan Herman, aan onzen armen vriend, en liep al verder en verder. Eindelijk bereikte ik de plaats, waar aan den rand van de rots de kastanjeboom staat. Voorzichtig trad ik aan den kant van de rots en liet mijn touw met de schel en den brief naar beneden glijden. Klingelingeling ging het. Gelijk ik hoopte, ontwaakte de heer Lepage door het gedruisch: hij nam mijn briefje in ontvangst, en oogenblikkelijk daarna hoorde ik hem met eene stem, welke mij diep in het hart drong, de woorden toeroepen: „Dank u, lieve Leentje!” — „Vaarwel!” riep ik terug. — „Vaarwel!” riep ook hij, en nu liep ik hard, om weder naar huis te komen. Na een half uur lag ik in bed, en niemand had iets van mijn nachtelijk avontuur gemerkt.”

„En wat hadt gij hem geschreven?” vroeg de grootvader.

„Slechts deze woorden: Vlucht of gij en Herman zijn verloren.”

„En hebt gij hem dan gezegd dat Herman was gevangen- genomen?”

„Neen, om hem niet nog meer te verontrusten.”

„Goed, mijn kind, gij hebt wèl gedaan!”

„Zeker!” riep Herman levendig en in diepe ontroering uit. „Alles, wat ik voor den ongelukkige gedaan heb, haalt niet bij de nachtelijke heldendaad van mijne zuster. Ik weet wat het zeggen wil, in den donkeren nacht den weg naar de rots af te leggen.”

„Welnu, Herman, gij hebt mij dan ook den weg daarheen gewezen,” antwoordde Leentje al lachende.

„Wat mij betreft,” sprak de grootvader, „ik wil niemand den voorrang geven, maar zeker had ik zoo iets van Leentje niet verwacht.”

„Maar waar kan thans onze ongelukkige vriend zijn?” zeide Herman.

„Indien hij misschien heeft kunnen loopen, zal hij gevlucht zijn en eene andere schuilplaats gezocht hebben,” antwoordde de grootvader. „Helaas, Herman, gij zijt thans genoodzaakt ook de vlucht te nemen.”

„Zoo? Moet ik weggaan?”

„Ja! En zoo spoedig mogelijk. De agent, wien gij het leven hebt gered, heeft het mij dringend aanbevolen.”

„Moet ik u dus verlaten?”

„Het is tot uw eigen en tot ons aller bestwil!”

„Zult gij dan minder aan gevaar blootgesteld zijn, wanneer ik weg ben?”

„Wat kan men een ouden, blinden man, een klein meisje en onze meid doen? Eenigen tijd moet gij u althans verbergen.”

Herman weende. De gedachte, de zijnen te moeten verlaten, deed hem pijn.

„Troost u Herman,” zeide de grootvader. „Wij zijn door niets

dan door gevaren en door verdriet omringd, en ik ben overtuigd dat gij overal méér bescherming zult vinden, dan bij uw grootvader. Hier zou men u in de eerste plaats opzoeken. Laten wij daarom scheiden, in de hoop op een spoedig wederzien. Ik verlaat mij op uwe krachten en geef u daarom geene bijzondere raadgevingen. Open mijne kast en steek geld en wissels bij u. Ga in geval van nood over de grenzen, en kom terug wanneer het Schrikbewind een einde genomen heeft. Lang zal dat wel niet meer duren."

Men omarmde elkaar snikkend, maar men moest gehoorzamen. Slechts één ding troostte Herman bij het afscheid van zijn geboortegrond, namelijk, dat hij daardoor in staat werd gesteld, navorschingen naar zijn vriend Lepage te doen. Eene bange gedachte had hem voor den tweeden keer vervuld. Wat te doen, indien Lepage ter wille van de veiligheid zijns vriends vrijwillig den dood had gezocht, en dien door een val in den afgrond had gevonden? Herman sidderde bij deze gedachte. En toch kon men eer dat ergste vermoeden, dan aannemen dat Lepage zich in zijn hulpeloozen toestand door de vlucht had gered.

Het was des morgens elf uren. Herman in reisgewaad en met zijn wandelstok in de hand nam van zijn grootvader, van zijne zuster en van Jeanne afscheid. Allen stonden de tranen in de oogen en Herman, die zelf niet wel te moede was, haastte zich, aan het treurige tooneel een einde te maken.

Om op den bodem van den diepen afgrond te komen, moest Herman een grooten omweg maken. Dit schrikte hem echter niet af, en na eene vlugge wandeling was hij aan den oever van eene kleine beek genaderd, welke uit den afgrond naar voren stroomde. Moedig snelde hij van hier opwaarts. De weg was ruw en wild, en slechts zelden werd deze door enkele stoutmoedige jagers of visschers betreden. Hier en daar werd

hij zóó nauw, dat eene beek de eenige ruimte tusschen de rots-wanden vormde en Herman gedwongen was, om óf door te waden, óf van den eenen steen op den anderen te springen. Dicht boschgewas belemmerde somtijds zijne schreden, zoodat hij zich met geweld een doortocht moest banen; maar steeds verder en zonder ophouden liep hij den wilden afgrond in, waarvan hij de romantische schoonheid onder andere omstandigheden zeker met verbazing zou hebben beschouwd en bewonderd, terwijl thans zijne gedachten zich slechts met de vlucht bezighielden.

Eindelijk bereikte hij het punt, tegenover hetwelk het hol zich in de hoogte verhief. Toen hij een bevreessen, angstigen blik in het rond wierp, bemerkte hij een der pistolen, welke aan Poignant hadden toebehoord, en nog een weinig verder naar boven zag hij op eene onbeklimbare rotsvlakte het lijk van den man zelve liggen, dat reeds door scherp krassende raven was omgeven. Herman wendde sidderend zijn blik van dit tooneel en slingerde het pistool in eene rotspleet, waar het door den tijd en de roest kon verteerd worden.

Tot zijne groote geruststelling ontdekte Herman intusschen geen spoor van zijn vriend, en vatte daarom weder nieuwen moed. Hij besloot naar het hol op te klimmen en koesterde de stille hoop, wellicht daarboven zijn vriend weder te vinden. Mogelijk had deze zich ook ergens in de nabijheid verborgen. In elk geval moest hij leven, daar Herman zijn lijk niet had gevonden.

Na een moeilijken en afmattenden tocht langs een grooten omweg bereikte Herman eindelijk na drie uren de hoogte der rots, en klauterde in het hol naar beneden. Hij vond het leeg, en slechts nog eenige overblijfselen hooi en stroo waren daar aanwezig. Waar kon de vluchteling zijn? Een voorgevoel maakte zich van Herman meester. Zeker had hij zich naar het bosch

begeven, waar Herman voor hem zijne eerste schuilplaats had gereedgemaakt.

Spoedig verliet hij het hol, klauterde naar boven, liep naar het beukenbosch en liet het bekende teeken weergalmen. Doch, o vreugde! zijn teeken werd door een driewerf handgeklap beantwoord. Hij was het!... Hij was daar!... Hij lag op dezelfde plaats, en was in dezelfde deken gehuld, welke Herman hem had gebracht. Hij stak de armen naar Herman uit en lang hielden zij elkanders armen omklemd.

Hierop deelde Herman volgens gewoonte zijn brood met den vriend.

„Gij moet zeker halfdood van honger zijn,” zeide hij.

„Ik heb veel meer te lijden van den dorst,” antwoordde Lepage. „Daar is de bak, maar waarmede zullen wij dien vullen?”

„O, ginds is de bron, waar ik altijd mijne kudde laat drinken — slechts honderd passen van hier.”

Nadat hij in alle haast van de bron was teruggekeerd en Lepage zijn dorst had gelescht, moest Herman hem uitvoerig verslag geven van alles wat er was voorgevallen. Met genoegen luisterde Lepage: wat hij hoorde moest hem met bewondering, met schrik en met dankbaarheid vervullen.

„Dat voortreffelijk kind, dat dierbare meisje, is dus alleen in den duisteren nacht tot mij gekomen!” riep hij vol aandoening uit. „Ik dacht dat Jeanne haar vergezelde.”

„Nee, zij heeft geheel alleen den moeielijken weg afgelegd,” antwoordde Herman. „Geheel alleen, zonder iemands raad of hulp, heeft zij haar plan uitgevoerd. Maar wat heeft er eigenlijk met u plaats gehad, mijn vriend?”

Hierop vertelde Lepage dat hij, na de ontvangen waarschuwing, zich had gehaast alle teekenen van zijn oponthoud te vernietigen, welke zijn vriend hadden kunnen verraden, en het hol te verlaten. Met buitengewone inspanning was het hem gelukt,

langs het touw de trap op te klimmen. Boven aangekomen, was hij echter te zwak geweest om het touw los te maken, en moest hij op handen en voeten kruipen, ten einde zich in het beukenbosch te verbergen.

„Ik verzeker u, Herman,” voegde hij er bij, „dat ik onuitsprekelijke pijnen gedurende deze vlucht heb uitgestaan, maar de gedachte aan uwe vriendschap hielp mij mijne smart beheerschen. Zonder die vriendschap had ik waarlijk aan den dood door de hand des beuls de voorkeur gegeven.”

„Maar wat zullen wij nu aanvangen?” vroeg Herman. „Mijn grootvader heeft mij weggezonden, ik ben vrij, en gij zult niet verlangen dat ik mij van u scheid.”

„Uw grootvader weet echter niet dat gij mij hebt gevonden, en hij moet derhalve daarvan worden onderricht, wanneer het eenigszins mogelijk is en zonder gevaar voor u kan geschieden.”

„Goed! Ik zal naar mijn grootvader gaan, hem alles vertellen en mij dan aan zijne beslissing onderwerpen.”

„O, gij weet reeds vooruit hoe die zal luiden!”

„Ik denk het wel, en daarom moet gij mij beloven er insgelijks genoeg in te nemen.”

„Ik ben waarlijk zeer ongelukkig,” zeide de vluchteling al zuchtende. „Reeds vooruit zie ik dat ik nieuwe gevaren boven het hoofd mijner weldoeners zal laden.”

„Welaan,” riep Herman vol vreugde uit: „ik ga op weg. Vaarwel, beste vriend! Spoedig zal ik terug zijn. Tot wederziens!”

„Tot wederziens!” hernam Lepage hartelijk, — en Herman verwijderde zich met vluggen stap.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Herman's terugkomst.

Het was reeds duister toen de knaap op weg ging; de geheele omtrek was in een dichten, zwaren nevel gehuld. Niets was Herman zoo aangenaam als juist dit weder, want de nacht en de nevel verborgen hem voor zijne misschien op den weg loerende vervolgers. Zonder gezien te worden bereikte hij het huis van zijn grootvader, ging zonder het minste gedruisch over het erf, opende zachtjes de deur en liep op de teenen over het pad, dat naar de keuken geleidde. De deur stond half open, en hij kon er dus in zien. De keuken was slechts flauw verlicht; het haardvuur was aan het uitgaan, en de lamp verspreidde slechts een mat licht door het vertrek. Om den haard zaten drie personen, allen met bedroefd gelaat, terwijl geen hunner het stilzwijgen verbrak. De grootvader zat in zijn houten leuningstoel, met gevouwen handen, en zeide zacht een gebed. Leentje was op eene kleine bank naast hem gezeten, terwijl zij met haar lief hoofdje tegen de knie des grijsaards leunde; Jeanne zat tegenover hen en hield hare starende oogen op Leentje gevestigd. Herman bleef onbeweeglijk voor deze even treffende als treurige groep staan. Hij begreep maar al te goed, wat de gedachten zijner dierbaren bezighield. Hun droevig stilzwijgen verried welsprekender dan woorden dit vermochten, hoe smartelijk allen zijne afwezigheid was. Het wekte hem op, zich in hunne armen te werpen! Maar wat zou grootvader van zijne onverwachte spoedige terugkomst denken? De vrees om zijn ongenoegen op te wekken was nog grooter, dan zijn ongeduld om

voor den grijsaard op de knieën te vallen. Eensklaps verbrak Jeanne het stilzwijgen en zeide op een toon der diepste smart:

„Ach, waar zal hij thans wel zijn?”

De grootvader hief zijne blinde oogen ten hemel, streek zacht langs Leentje's blonde lokken en sprak toen met eene ontroerde stem:

„Ik geloof dat wij dwaas hebben gehandeld, door de raadgevingen van dien man te volgen. Wij hadden Herman niet moeten wegzenden. Wat kan hij alleen in de wereld beginnen?”

Deze woorden des grijsaards vervulden Herman met vreugde. Hij kon zich nauwelijks inhouden van blijdschap, en hij zou zijn grootvader om den hals gevallen zijn, als hij niet had gevreesd dat de plotselinge verrassing hem kwaad kon doen. Hij ging stil naar de deur terug en tikte er met een kloppend hart tegen.

„Er komt iemand in huis,” zeide Jeanne, eenigszins schrikkende.

„Nu, zij zullen hem niet vinden,” riep Leentje uit.

„Wie zegt u dan dat het een vijand is?” vroeg de grootvader.

„Hij klopt nog altijd,” vervolgde Jeanne.

„Wil ik eens gaan zien? Maar ik heb de deur niet gesloten, en wie wil, kan binnenkomen”

„Maakt u niet bevreesd,” riep Herman, op den drempel staan blijvende.

„Welke stem is dat?”

„De stem van Herman!”

„Hij is het zelf!”

„Ja, ik ben het,” zeide hij, naderbij komende. Ik heb reeds lang daarbuiten gestaan, maar durfde het niet wagen naar binnen te komen.”

De opgewondenheid was groot. Jeanne verzocht iedereen een glas wijn te drinken, en zij haastte zich om voor Herman wat eten te halen. Zij beefde zóódanig, dat de borden in hare

hand klapperden en dat zij een glas op den vloer liet vallen, waardoor dit natuurlijk brak.

Toen Herman had gegeten en de gemoederen een weinig waren bedaard, vertelde hij hoe hij Lepage had gevonden, hoe ziek en lijdende hij was, en hoe Lepage hem tot zijn grootvader had gezonden, om aan den ouden man de beslissing over de toekomst te laten.

„Ik weet slechts ééne oplossing,” antwoordde de grijsaard, — „wij moeten hem in ons huis opnemen. Ziek en vervolgd als hij is, verdient hij onze innige belangstelling.”

„Zoo heb ik er ook over gedacht,” zeide Herman verheugd, „maar ik heb niet gewaagd er tegen Lepage van te spreken. Hij wil ons op geenerlei wijze in gevaar brengen en heeft daarom den geheelen tijd door in de wildernis doorgebracht.”

„En zich daar eene ziekte op den hals gehaald,” zeide de grootvader. „De bedenkingen, welke hij heeft, zijn gegrond. Maar na alles wat reeds is voorgevallen, zal men hem zeker in ons huis niet komen zoeken. En zelfs op het gevaar af van te worden verraden, moeten wij hem niet in zijn kommervollen toestand aan zijn lot overlaten.”

Jeanne was van hetzelfde gevoelen en dacht reeds na, hoe men den zieke uit het bosch kon doen brengen, en hoe men hem kon huisvesten, toen er nogmaals op de deur werd geklopt.

„Men klopt,” zeide Jeanne, die thans hare tegenwoordigheid van geest goed behield.

„Spoedig, Herman, verberg u in de schuur onder het hooi, en blijf daar zoo lang. tot gij mij viermaal in de handen hoort klappen.”

Hierop liep zij langzaam naar de deur en vroeg:

„Wie is daar?”

„Francisca Corbier!”

„Zijt gij het, nicht?”

„Ja! Ik en mijn broeder!”

„Uw broeder?” riep Jeanne verbaasd.

„Vrees niets, goede Jeanne,” zeide Michiel. „Wij komen met een goed doel.”

Jeanne aarzelde evenwel de deur te openen.

„Lieve Jeanne, ik verzoek u dringend ons in te laten,” vervolgde Francisca. „Wij moeten met elkander spreken.”

„Open dan toch!” riep de grijsaard ongeduldig.

Nu deed zij open. Francisca en Michiel Corbier traden haastig binnen, en toen zij in de keuken den grijsaard bemerkten, liepen zij hard naar hem toe.

„Wij komen inderdaad met een goed doel,” zeide Michiel levendig. „Weest allen volkomen gerust; wij hebben niets kwaads in den zin.”

„Laat mij spreken,” viel Francisca hem in de rede. „Ik heb het eerste onheil gesticht, en ik moet daarom ook het eerst mijn berouw toonen. Gij kunt later vertellen, wat gij wilt. Goede Jeanne, waar is Herman? Waar is hij? Wij hebben hem zaken van belang mede te deelen.”

„Zeg eerst wat gij wilt, nicht! Naderhand zullen wij zien.”

„Dat is goed, — wij hebben uw vertrouwen nog niet verdiend, maar wij willen en wij zullen het verdienen, nietwaar, Michiel?”

„Mijnheer Anton,” zeide Michiel op aangedanen toon; „slechts om Herman te redden zijn wij op zulk een laat uur hier heen gekomen.”

Bij deze woorden wendde de grijsaard zijn hoofd naar Michiel en op zijn gelaat was eenige ontsteltenis zichtbaar.

„Ja, ja, wij hebben slecht gehandeld,” hervatte Francisca, „maar waarlijk zonder het te willen. Geheel zonder eenige kwade bedoeling sprak ik met Michiel over Herman, en Michiel vertelde het over aan den ongelukkigen Poignant.”

„Die geëindigd heeft, gelijk hij verdiende,” zeide Michiel aan-

gedaan. „Evenwel heeft dit mij nog niet de oogen geopend, maar wel het voortreffelijke gedrag van Herman in de gevangenis. Ach, de brave jongen! Hij is tot geene slechtheid in staat! Ik heb behoefte naar zijne vergiffenis, naar zijne achting en naar een weinig liefde van hem!”

Bij deze woorden drukte Michiel de handen des grijsaards, die getroffen was over deze gulle bekentenis. Na eenige oogenblikken van ernstig stilzwijgen zeide hij tot Jeanne:

„Ga heen en haal Herman hier.”

Toen zij draalde, herhaalde hij met nadruk: „Haal Herman hier!”

„Duizendmaal dank, mijnheer Anton!” riepen Michiel en Francisca.

Herman verscheen weldra.

„Wat hebt gij nu te zeggen?” vroeg de grootvader thans aan Michiel en Francisca.

Francisca verklaarde dat men in het dorp algemeen van oordeel was dat Herman's verblijf bij zijn grootvader hem met een ernstig gevaar bedreigde. Zij waren derhalve heimelijk hierheen gegaan om hem eene meer veilige schuilplaats in hun huis aan te bieden, waar noch nieuwsgierige dienstboden, noch zulke burenen waren. Michiel voegde er bij dat men Herman, nadat hij zelf had medegeholpen om hem gevangen te nemen, in het minst niet bij hem zou zoeken. Overigens was de schuilplaats zóó verborgen, dat alle Poignants ter wereld die niet zouden ontdekken.

„Maar misschien vertrouwt gij ons niet,” zeide hij tot Herman. „Gij kunt zeker niet in onze harten zien.”

„Zou ik u niet vertrouwen?” antwoordde Herman, hem de hand drukkende. „Ik ben blijde dat ik mijn goeden, ouden Michiel zóó heb teruggevonden, als ik hem altijd heb gekend!... Grootvader, gij raadt mijne gedachten! Mag ik spreken?”

„Ja, spreek zonder vrees, mijn kind. Zij zullen alles doen, wat gij verlangt.”

„Wat kunnen wij doen?” vroeg Francisca levendig. „Wij zijn tot alles bereid om de liefde van Herman te verwerven.”

„Welnu, goede vrienden, gij zijt bereid om één leven te redden, en ik verlang van u dat gij er twee redt. En dit tweede leven is nog veel meer waard dan het mijne. Het is dat van een talentvol man, een waar vriend van het vaderland en de vrijheid, dien ik als een vader vereer en liefheb, sedert ik hem heb leren kennen.”

„Ach, dat is de ongelukkige, wed ik! . . . Gij weet dus waar hij is? Hij is niet verloren? Niet in den afgrond naar beneden gestort?” riep Michiel vol vreugde uit. „Welk een geluk! Allen meenden dat hij uit vertwijfeling had gedaan, wat Poignant bij ongeluk overkwam, en dat drukte mij zwaar op het geweten. Kom, Herman, kom! Redden wij hem! Waar is hij? Breng mij bij hem! Men zal niet kunnen zeggen dat Herman alleen in staat is om goed te doen.”

Sedert Michiel bij Herman op wacht had gestaan, scheen hij geheel veranderd te zijn. Vroeger had hij er altijd somber, schuw en afgetrokken uitgezien, en vrees ingeboezemd; thans was het een genoeg om den flinken jongen man aan te zien en den glans der deugd te aanschouwen, welke op zijne edele trekken was uitgedrukt.

„Na alles, wat Herman mij heeft verteld,” zeide de grootvader, „hebben wij geen tijd te verliezen. Middernacht nadert. Het is duister buiten, nietwaar?”

„Zoo duister als het maar zijn kan.”

„Des te beter! Gaat heen! Neem mijne kleine lantaarn mede, Herman, maar bedien u er eerst van, wanneer gij in het bosch zijt aangekomen. Haal den ongelukkige en breng hem hier, zoo goed als gij kunt. Ik vertrouw dat men zich op u kan verlaten.”

„En ik wil in dien tusschentijd de schuilplaats gereedmaken,”

zeide Francisca. „Overigens moeten wij niet laten merken dat wij goede vrienden zijn geworden, maar slechts in het geheim met elkander omgaan, ten einde geen argwaan op te wekken. Uit uwen tuin kan men immers ons huis wel zien? Zoodra gij nu het vensterluik mijner kamer, rechts in den hoek, open ziet, is alles in orde, en gij kunt gerust zijn. Als wij elkander echter iets noodzakelijks hebben te zeggen, dan stellen wij het uit tot 's nachts. En nu, vaarwel! Wij hebben geen tijd te verliezen.”

Herman nam opnieuw afscheid van zijne bedroefde vrienden, wien evenwel deze scheiding minder hard viel dan de vorige. Leentje ging spoedig daarop naar bed.

„Arme kleine!” mompelde de grijsaard zacht. „Nog zoo jong, moet zij reeds zooveel leed ondervinden, als wijzelven nauwelijks kunnen dragen. Jeanne, zie nog eens naar haar, voordat gij naar bed gaat, of zij wel rustig slaapt.”

„Ik heb er reeds aan gedacht, mijnheer,” antwoordde Jeanne. „Wees onbezorgd, en tracht zelf rust te vinden.”

„Die hebben wij zeker allen noodig, en onze Herman wel het meest. Maar, hij is Goddank sterk en doet zijn plicht; dat houdt het lichaam en de ziel bijeen.”

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Eene nieuwe schuilplaats.

Onderweg deelde Herman aan zijn vriend mede, wat deze voor het oogenblik noodig had te weten, en zoo kwam men overeen dat Michiel en Herman onverwijld naar het bosch zouden gaan.

„Ik zal den armen man op mijne schouders dragen,” zeide Michiel.

Maar Francisca gaf in overweging dat men hem op eene draagbaar veel beter kon wegbrengen, gesteld namelijk, dat Herman zich daartoe sterk genoeg gevoelde. Herman had daartegen geene bedenking. Derhalve haalde Michiel eene gemakkelijke draagbaar voor den dag en legde er een bos hooi op, welke den zieke tot een hoofdkussen moest dienen.

Herman en Michiel begaven zich nu op weg en staken, toen zij in het bosch waren, hunne lantaarn aan.

Zij waren nog ver van het beukenbosch verwijderd, toen Lepage reeds het licht van tijd tot tijd zag schemeren.

Dit verwonderde hem niet, want hij vermoedde dadelijk dat Herman hem te hulp kwam. Maar na eene poos onderscheidde hij meer dan ééne stem, en daarvan ontstelde hij. Doch slechts voor een korten tijd. Het oude teeken, het gezang der meerle, weerklonk in het woud en oogenblikkelijk was hij met het antwoord gereed. Het was dus niemand anders dan Herman; maar wien bracht hij mede?

Herman kwam het eerst naderbij, terwijl Michiel met de draagbaar een weinig achterbleef. Toen de eerste zijn vriend door een slok wijn had verkwikt, verklaarde hij hem, wie Michiel was en wat hij voor hen beiden wilde doen.

„Welnu, laat hem dan hier komen,” zeide Lepage getroffen, „laat mij dezen nieuwen vriend zien, opdat ik hem de hand drukke.

Michiel aarzelde niet langer. Het licht der lantaarn viel op zijne gestalte, wier geheele verschijning vertrouwen inboezemde. Lepage groette hem met eene uitdrukking van innige dankbaarheid.

„Waartoe zooveel erkentelijkheid?” vroeg Michiel. „Kan ik dan inderdaad wel iets minder doen, dan tot uwe redding mede-

werken, nadat ik mij door een ellendeling als een werktuig tot uw verderf heb laten gebruiken?"

De beide jongelieden legden nu den zieke op de draagbaar, wikkelden hem zorgvuldig in de deken en gaven de voorwerpen, welke hij uit het hol had medegebracht, eene plaats naast hem. Men gaf hem de lantaarn in de hand, totdat men uit het bosch in de open lucht zou zijn gekomen. Herman, die den weg het best kende, liep vooraan, Michiel, die den zwaarsten last, het bovengedeelte van het lichaam van den zieke, droeg, volgde hem.

Zoo gingen zij bij het flauwe licht der lantaarn langzaam en voorzichtig voorwaarts. Het was eene zonderlinge vertooning, welke deze drie gestalten maakten, terwijl zij in het donkere bosch voortwandelden. Op hunne trekken stonden de edelste gewaarwordingen te lezen: vriendschap, medelijden en dankbaarheid.

Buiten het bosch werd de lantaarn uitgeblazen en nu moest men op goed geluk verder loopen. Gelukkig was Herman met den geheelen omtrek nauwkeurig bekend, zoodat hij zich niet gemakkelijk kon vergissen. Wel is waar struikelde men somtijds en er volgde dan menige zware schok of stoot, welke den armen Lepage verschrikkelijke pijnen veroorzaakte, maar hij hield zich goed en geen klacht of zucht verried hoeveel hij had te lijden. Zij hadden meer dan een uur noodig om den terugtocht af te leggen, want zij moesten van tijd tot tijd een weinig uitrusten. Lepage drong daarop aan, meer om zijn vriend te ontzien, dan voor zichzelf.

„Nu zijn wij dicht bij het dorp,” zeide Michiel eindelijk met eene gedempte stem.

Zij verdubbelden hunne voorzichtigheid; roovers en dieven hadden om hunne snoode daden te bedrijven niet behoedzamer door de duisternis kunnen sluipen, dan Michiel en Herman bij hun liefdewerk. Zóó bereikten zij het huis van Michiel.

Francisca stond reeds op den uitkijk, en zij opende zachtjes

voor hen de deur. Zij konden zeker zijn dat niemand in de buurt hen had bemerkt. Zelfs geen hond had geblaft, en nu bevonden zij zich in zekerheid bij trouwe vrienden. Dit was voor Lepage, na zooveel doorgestaan lijden, een gelukkig gevoel. Hij had nu een beschuttend dak en kon zich rustig met zijn vriend aan de tafel van Francisca nederzetten, die voor een wel is waar eenvoudigen, maar zeer goeden maaltijd had gezorgd. De klok had reeds drie uren geslagen, maar nog was het geheel duister, en geen mensch buiten hen waakte in het dorp. Bovendien waren de vensterluiken zorgvuldig dichtgemaakt en de deur was vast gesloten en gegrendeld.

Tot nog grootere zekerheid had Francisca de tafel gedekt in eene kamer, van waar men slechts langs eene ladder de schuilplaats kon bereiken. De ladder stond klaar. Bij het minste gerucht kon men deze spoedig gebruiken en alzoo elk spoor van de schuilplaats doen verdwijnen.

Die schuilplaats lag boven de kamer en was eigenlijk slechts een vertrekje, dat door een onzichtbaar valluik in den zolder kon worden gesloten. Het was er donker, zoodat men er op klaarlichten dag licht moest ontsteken, maar ruim genoeg om er gemakkelijk twee bedden te plaatsen. Niemand in het dorp wist iets van dit verblijf, dat nog dagteekende van de vervolging der Protestanten door Lodewijk XIV. Michiel had het toevallig ontdekt, en het geheim slechts aan zijne zuster medegedeeld. Hier waren Lepage en Herman dus zoo veilig mogelijk geborgen.

Nadat de maaltijd was afgeloopen, deed de behoefte aan rust hare rechten gelden. Niet zonder moeite bracht men Lepage door middel van de ladder naar boven in de schuilplaats; maar Michiel en Herman hielpen den armen verlamde met alle kracht, en zoo gelukte het ten laatste.

„Het is hier waarlijk wel een weinig te nauw voor twee,” zeide Francisca.

„Die arme Herman,” zuchtte Lepage, „ik sta hem steeds in den weg en moet hem altijd de helft van het weinige, dat hij bezit, ontnemen!”

Evenwel had ieder ten minste een bed, dat wil zeggen, slechts eene strooien matras met een zacht hoofdkussen. Toch was dit voor den armen vluchteling een heerlijk leger, en Herman was zóó moe, dat hij desnoods op de hardste planken had kunnen slapen.

Onze vrienden brachten een volle zes weken in hunne nieuwe schuilplaats door, zonder dat er iets bijzonders voorviel. Lepage was weder geheel hersteld. Frankrijk echter zuchtte nog altijd onder het bloedige schrikbewind, en Michiel bracht niets anders dan treurige berichten uit de buitenwereld mede. Daar hij nooit eene courant had gelezen, zoo durfde hij thans ook niet den *Moniteur* vragen, ten einde geen argwaan op te wekken, en men moest zich met de geruchten vergenoegen, welke dagelijks in het dorp werden rondgestrooid. Zij gaven meestal stof tot onderhoud aan de vrienden. Wanneer Lepage de rust van zijne tegenwoordige schuilplaats met de voortdurende onrust der vorige vergeleek, dan zeide hij dat het huis van Michiel hem toescheen, als de arke Noachs in den zondvloed. Maar wanneer zou het einde van dezen zondvloed genaderd zijn? Wanneer zou de duif met den olijftak verschijnen?

Elken avond verlieten de gevangenen hunnen kleinen schuilhoek om in het voorhuis en in de grootere kamers eene wandeling te maken.

Overdag lazen zij de levensbeschrijvingen van beroemde mannen, welke boeken de grootvader hen door tusschenkomst van Michiel had gezonden.

Ook gaf Lepage zijn vriend Herman eenig onderwijs. De beide Corbiers deden intusschen al wat zij konden, om den gevangenen hunne afzondering te verlichten, en het gelukte hun

tevens het geheim voor de buitenwereld verborgen te houden.

Zij waren niet rijk, maar toch wezen zij de beurs van den dokter af, wanneer hij hun die als een geschenk voor hunne goede zorgen wilde aanbieden.

„Nu hebben wij genoeg,” zeiden zij. „Zoodra echter ons geld op is, zal natuurlijk het uwe aan de beurt moeten komen.”

Het behoeft wel nauwelijks gezegd te worden dat men bij de Corbiers er dikwijls aan dacht, hoe het bij den ouden braven Anton in huis ging. In zijn tuin stond een klein huisje, dat met een groen vensterluik naar het huis van Michiel was gekeerd. Op dat luik doelende had Jeanne tot Francisca gezegd: „Zoolang het gesloten blijft, kunt gij veilig aannemen dat bij ons alles goed gaat.”

Francisca keek zeer dikwijls naar het luik en bracht Herman meermalen op een dag de boodschap, dat het nog altijd was gesloten. In antwoord op het gesloten luik bleef het vensterluik van Francisca steeds open, hetgeen zooveel wilde zeggen als dat ook de gevangenen het goed maakten.

„Zij zijn gezond,” zeide men over en weer; „laten wij ons daarmee tevreden stellen, en onszelf niet in het gevaar storten door een druk persoonlijk verkeer.”

Op zekeren dag echter zag Francisca, helaas, het vensterluik openstaan. Zij wreef zich de oogen en riep Michiel om zich te overtuigen, dat zij zich niet bedroog; hij zag juist hetzelfde als zij: het vensterluik van het tuinhuisje stond open.

„Voordat wij het Herman mededeelen, willen wij eerst onderzoeken wat er is voorgevallen,” zeide Francisca.

De nacht viel, een duistere nacht op het einde van December. Francisca liep in stilte naar Jeanne en hoorde dat Leentje gevaarlijk ziek was geworden. Zij lag in eene hevige koorts en deed niets dan ijlen. Francisca kwam weenende terug en deelde dit treurige bericht aan de overigen mede. Herman wilde dade-

lijk naar zijne zuster en het kostte veel moeite, hem van dat voornemen af te brengen.

„Hoe wilt gij haar helpen, beste vriend?” zeide Lepage. „Dat is mijne zaak, en wanneer onze vrienden hier er niets tegen hebben, zal ik uwe zuster bezoeken.”

Francisca was door de hevigheid der koorts verschrikt, en wist dat er geen dokter in de nabijheid woonde. Zij stemde daarom onmiddellijk in den voorslag toe en bracht den dokter tegen middernacht naar het ziekbed van Leentje. Men had het voor den grootvader stil kunnen houden, maar Lepage drong er op aan dat men hem van zijn bezoek zou kennis geven. De grijsaard omarmde den vriend van zijn kleinzoon, en Jeanne kon nu eindelijk den man eens zien, die hare gedachten zoo dikwijls had beziggehouden. Op elk ander tijdstip zou zij hem misschien nieuwsgierig hebben aangekeken, thans echter wijdde zij al hare oplettendheid aan het zieke Leentje.

Lepage verklaarde dat hij nog niets bepaalds over den aard der ziekte kon mededeelen; daar een herhaald heen en weer loopen echter gevaarlijk kon worden, verzocht hij, zoo lang in het huis verborgen te mogen blijven, totdat zijne hulp niet meer noodig zou zijn. De grootvader nam dit dankbaar aan, en Lepage werd door Jeanne in de vorige schuilplaats van Herman gebracht. Francisca keerde alzoo alleen terug; maar het besluit dat men had genomen, werd door Michiel en Herman volkomen goedgekeurd. Michiel meende dat het voor Leentje toch van het hoogste belang was, een verstandig dokter aan haar ziekbed te hebben.

Twee of drie dagen verliepen in eene angstige spanning. Herman hoopte wel het beste, want hij stelde een onbepaald vertrouwen in de bekwaamheid zijns vriends. Evenwel moest hij overdag zuchten en de nacht bracht hem verschrikkelijke droomen. Op den vierden dag riep Francisca haren broeder.

„Zie eens, schijnt het u niet toe, alsof het vensterluik daarginds niet meer geheel open is?” vroeg zij.

„Ja, waarlijk,” antwoordde Michiel, die het oog eens jagers had: „men heeft het iets dichter naar het venster getrokken.”

„Goddank!” riep Francisca. „Dat beteekent dat het beter met Leentje gaat.”

Het gelukkig nieuws werd spoedig aan Herman verteld, die het met een vroolijk hart vernam.

Drie dagen bleef het luik in denzelfden stand, op den vierden dag werd het een weinig meer gesloten; de herstelling ging dus vooruit. En den volgenden morgen vond men het luik geheel dichtgemaakt. De zieke bevond zich dus buiten gevaar.

Drie dagen na dit zoo verblijdend teeken keerde Lepage in alle stilte naar zijne schuilplaats terug.

Michiel bracht hem tegen middernacht naar huis. Herman merkte daarvan niets, want hij had gedurende de ziekte van zijne zuster weinig kunnen slapen, en hij haalde het verzuimde thans in. Eerst des morgens vernam hij de lichte ademhaling zijns vriends. Gaarne had hij hem gewekt om hem te bedanken; maar de goede Lepage had zijne nachten aan het welzijn van Leentje opgeofferd, en Herman gevoelde daarom dat hij nu zijne rust niet mocht storen. Eindelijk echter kwam het oogenblik, waarop de beide vrienden hunne wederzijdsche vreugde over het wederzien konden uitdrukken. Lepage achtte zich zeer gelukkig dat hij door de uitoefening van zijne wetenschap zijn weldoeners zulk een goeden dienst had bewezen en zoo een bewijs had kunnen geven van zijne dankbaarheid.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

De goede Overste.

Na de aangename oogenblikken van het eerste wederzien volgden wederom treurige dagen. De beide gevangenen zuchtten over de langdurige scheiding van hunne vrienden en over hunne gedwongene werkeloosheid. In die zoo veelbewogen tijden scheen hun deze werkeloosheid, ofschoon ze geen kwaad deed, bijna als iets strafbaars.

„Zal ik dan niets meer voor mijne medemenschen kunnen doen?” zuchtte Lepage.

„En ik,” antwoordde hem Herman met opgewondenheid, „zal ik nimmer voor mijn vaderland kunnen vechten?”

Daar verspreidde zich op zekeren dag in het dorp het gerucht, dat een aantal jonge recruten op marsch naar Spanje door de gemeente kwamen en daar evenals in den naasten omtrek zouden worden ingekwartierd. Michiel geraakte door dit bericht zóó in vervoering, dat zijne vrienden hem nauwelijks tot zwijgen konden brengen.

„Zeker,” zeide Lepage aangedaan, „zeker is het schoon voor het vaderland te sterven, en in alle tijden is dit de wensch der edelste mannen geweest. Ik zie reeds dat gij er naar haakt, u in de gelederen van deze jonge krijgers te scharen en met hen de vijanden van Frankrijk te overwinnen! Welnu, voeg u bij hen, mijn vriend! Wij kunnen u, helaas, niet vergezellen! Niettemin raad ik u, den aandrang van uw hart te volgen! Onze gevangenschap zou nóg bedroevender zijn, indien zij onzen vrienden moest beletten het vaderland te dienen.”

Michiel aarzelde nu niet langer; hij begaf zich onverwijld naar den overste van het regiment om zich aan te melden en werd ook aangenomen. De overste werd door de uitputting der jonge soldaten en door de ziekten in zijn verderen marsch opgehouden. De gezonde lieden oefenden zich dagelijks in het exerceeren. Eene afdeeling van deze soldaten hield hare exercitiën voor het huis van Corbier. Herman zag de wapenoefeningen met levendige belangstelling. De oorlogskoorts van Michiel had ook hem aangestoken, maar voor hem was er geen middel om van deze ziekte te genezen. Alle soldaten, die hij zag, schenen nauwelijks twintig jaren te zijn; velen van hen waren zelfs nog jonger.

„Er zijn er genoeg onder,” zeide hij, „die niet grooter of sterker zijn dan ik, en toch mag ik hen niet volgen.”

„Ik geloof niet,” antwoordde hem Lepage, „dat uw grootvader u gaarne op zoo jeugdigen leeftijd reeds onder de soldaten zou zien.”

„Ach,” antwoordde Herman met een zucht, „wanneer het alleen om zijne toestemming te doen was, zou het wel gaan.”

Elken avond kwam Michiel en vertelde van zijne daden. Hij was nauwelijks in de regimentslijst ingeschreven, of hij koesterde reeds de hoogste achting voor zijn overste.

„Hij is zulk een brave man!” riep hij uit. „Als gij het maar eens wist! Hem jagen de bajonetten der vijanden geene vrees aan. Hij spreekt ronduit, en behandelt de schurken zooals zij het verdienen. „Men laat het zijn regiment,” zeide hij, „aan kleeding en brood ontbreken, en men tracht ons daarentegen met mooie praatjes tevreden te stellen.” Weet gij, wat hij onlangs tot een agent van het Schrikbewind heeft gezegd, die ons hier in het dorp weder met allerlei onderzoek wilde lastig vallen? „Burger,” zeide hij barsch tot hem, „laat deze goede lieden, die zich opofferen om onze soldaten te voeden, stil hun gang gaan en verontrust hen niet. Zeg aan hen, die u hierheen

hebben gezonden, dat zij in plaats van eerlijke lieden te kwelen, ons liever kleederen en schoenen moesten zenden, want wij moeten bijna barrevoets door de sneeuw marcheeren. Werp slechts een oog op mijne soldaten! Als dat zoo voortgaat, zal mijn regiment spoedig geheel verdwenen zijn!"

"Dat is waarlijk al te erg," zeide Lepage. „Zoo vele lijdenden in mijne nabijheid, zoo vele zieke soldaten, en ik kan geene hulp verleen!"

„Welk een brave man is deze overste," zeide Herman.

„Hij berispt de boozen en verdedigt de goeden! Hij behandelt zijne soldaten als een vader! Ach, wie onder hem kan dienen, mag zich gelukkig achten!"

Den volgenden dag, tegen negen uren des avonds, toen de gevangenen en Francisca juist aan het avondmaal zaten, stormde Michiel naar binnen en riep, zonder zich neder te zetten of te groeten:

„Dokter, neem het niet kwalijk, maar ik heb met den overste over u gesproken."

„Ongelukkige, wat hebt gij gedaan!" riep zijne zuster verschrikt uit.

„Blijf bedaard, Francisca," viel haar broeder haar in de rede, „ik heb zijn naam niet genoemd en veel minder zijne schuilplaats verraden. En al had ik dit ook gedaan, wat zouden wij daarvoor te vreezen hebben? Indien gij mijn overste kendet, zoudt gij wel anders spreken. En ik behoor tot zijne gunstelingen. Gij zult zien, spoedig zal ik korporaal zijn! . . . Vanavond was mijn arme overste zeer bedroefd. Elken dag ziet hij het aantal zijner zieken toenemen, en de dokter, dien men hem zou sturen, schrijft hem, dat hij bevel heeft ontvangen naar de Vendée te gaan. Ik was er juist bij, toen de brief werd bezorgd, omdat ik het een en ander voor den overste had te schrijven. Hij liep met groote stappen in zijne kamer op en

neder. „Mijne kinderen! Mijne arme kinderen!” zeide hij en hij wong zich de handen van woede. Kinderen noemt hij namelijk zijne soldaten. Ten laatste, mijnheer Lepage, waren wij alleen, — en toen zeide ik hem in vertrouwen dat ik een uitstekenden geneesheer, een oprecht patriot kende, die zich helaas moet schuilhouden.

„Is het een voortvluchtige?” vroeg hij. „Hij moet maar komen, en liefst dadelijk! Geen haar op zijn hoofd zal gekrenkt worden; ik sta er borg voor!” Toen dacht hij eenige oogenblikken na, en ging op bedaarden toon voort:

„Kent men hem hier?” — Neen, antwoordde ik, men kent slechts zijn naam, niet zijn persoon. — „Dan moet hij komen, en zich maar noemen zooals hij wil,” antwoordde hij, mij vriendelijk op den schouder kloppende.

„Uitmunten!” riep Lepage verheugd. „Ik noem mij, naar mijn eersten doopnaam, dokter Johan en bied der Republiek mijne diensten, er moge naderhand gebeuren wat er wil! De plicht roept mij; weifelen zou hier eene misdaad zijn! Vaarwel Francisca! Vaarwel Herman!”

Lepage moest echter eerst zijne kleeding in orde brengen. Sinds hij bij de Corbiers woonde, had hij de kleederen van Michiel gedragen, en Francisca had in dien tusschentijd zijne eigene kleeding versted en netjes in orde gebracht. Zij wachtte met zijne frissche en heldere onderkleeding, evenals hun heer, op den dag der bevrijding. Deze dag was eindelijk gekomen, en toen de dokter zich verkleed had, zag hij er heel anders uit als vroeger, toen Herman hem in het bosch had aangetroffen.

„Gij gaat — en ik moet blijven,” zeide Herman bedroefd.

„Een oogenblik geduld,” hernam Michiel; „ik ben met den dokter begonnen, maar ik had uwe belangen reeds vóór de zijnen geregeld. Dat viel minder moeielijk!”

„Wat wilt gij daarmee zeggen?”

„Het was nog vroeg in den morgen. De overste lag nog te bed en ik las hem zijne brieven voor.”

„Gij zijt dus zijn secretaris?” vroeg Francisca, niet zonder trots.

„Ja, min of meer, beste meid. Eén dezer brieven was door eene vrouw geschreven en van den volgenden inhoud:

„Mijnheer de Overste,

„Ik ben overtuigd van uwe menschlievendheid en roep die daarom in ten gunste van mijn zoon Alfred.

De arme jongen, zestien jaar oud, gezond en sterk van gestel, heeft een armen aangeklaagden geestelijke helpen vluchten, en is daarom gedwongen zich schuil te houden. Maar nergens kan hij zeker veiliger geborgen zijn, dan onder de hoede van uw roemrijk vaandel. Mocht gij hem in uw regiment willen opnemen! Moeder en kind verzoeken u deze gunst, waardoor gij hen het leven weer met blijde hoop te gemoet zult doen gaan.”

„Neem uwe pen, Michiel,” zeide de overste, nadat ik ternauwernood de laatste woorden had gelezen, en hij gaf mij de volgende regels op:

„Burgeres,

„Uw zoon Alfred mag zich te Montpellier bij mijn regiment aansluiten. Deze plaats ligt voor hem op den weg, welken ik neem, het dichtstbij. Ik zal uw zoon zóó dicht bij den vijand brengen, dat de schelmen van agenten hem zeker niet zullen vangen. Ontvang mijne hartelijke groeten.”

„Ik schreef dezen brief, en toen ik daarmede gereed was, plaatste ik mij zóó voor den overste.”

Bij deze woorden nam Michiel eene militaire houding aan.

„Overste,” zeide ik, en ik bracht mijne hand aan het hoofd,

„de gunst, welke gij aan dien Alfred toestaat, verzoek ik u ook voor een vriend van mij, namelijk voor een zekeren Herman.”

„Wie is Herman?”

„Een zestienjarige, flinke, gezonde en krachtige jongen, die zich ter wille van zijne bloedverwanten verborgen moet houden, omdat hij een armen voortvluchtige hulp heeft verleend. Hij is een goed patriot, maar hij wil niet dat men de vrijheid door noodeloos en wreed bloedvergieten onteert. Waar kan hij veiliger geborgen zijn, dan onder uwe hoede?”

„Dit is dus dezelfde geschiedenis,” zeide mijn overste, terwijl hij lachte om mijne gevatheid.

„Juist dezelfde, heer overste, en daarom richt ik hetzelfde verzoek tot u.”

„En doet Herman dit ook?”

„Zeker, heer overste!”

„Welnu, laat hij dan beginnen met zijn vaderland flink te dienen. Hij moet zich zoo goed mogelijk kleeden, en ons, daar ik vermoed dat hij hier uit het dorp is, aan het einde van onzen eersten dagmarsch afwachten.”

„Ik zou reeds dezen morgen gekomen zijn om u het goede nieuws mede te deelen,” voegde Michiel er bij, „maar de dienst gaat boven alle andere zaken. Ik heb voor mijn overste gewerkt, geëxerceerd en op wacht gestaan! Nu ziet gij mij hier!”

Herman, die reeds zijne blijdschap had doen blijken terwijl hij het verhaal van Michiel aanhoorde, viel hem thans om den hals en scheen geheel door de vreugde overmeesterd.

„Zoo raak ik dan mijne goede gasten kwijt,” zeide Francisca, met tranen in de oogen. „Met de hulp van God hebben wij hen goed bewaard. Moge diezelfde hulp met hen zijn, opdat wij hen eens weder onder ons dak kunnen begroeten, zonder hen weder zoo slecht als thans te moeten herbergen!”

„Mij dunkt,” zeide Lepage nog kort voor zijn overhaast ver-

trek, „dat Herman zonder eenig gevaar nog eenige dagen bij zijn grootvader kon doorbrengen. Spreken moet hij hem in elk geval, ten einde zijne toestemming te verkrijgen om onder dienst te mogen gaan.”

„O, van die toestemming ben ik zeker genoeg!” riep Herman. „Maar ik zal naar de overzijde loopen om allen te omhelzen: grootvader, Jeanne en Leentje.”

„Wij zullen wel bij hetzelfde regiment dienen, Herman,” zeide Lepage, „maar de vervulling onzer plichten zal ons toch menigmaal scheiden, en wij kunnen niet meer zoo dikwijls samen zijn als hier bij Francisca. Daarom vaarwel, mijn goede vriend, mijn dappere beschermer. Leentje en haar grootvader zullen u beter dan ik kunnen zeggen, hoezeer ik u liefheb! Vaarwel! Moge ik u later in gezondheid wederzien! Vaarwel ook gij, Francisca! Nimmer zal de herinnering aan uwe goedheid in mijn hart worden uitgewischt.”

Zij weende, die goede Francisca! Michiel bracht dokter Johan bij den overste. Een oogenblik later verliet ook Herman het gastvrije huis van Corbier, liep ijlings naar de woning van zijn grootvader en klopte er zacht aan het kamervenster van Jeanne.

Jeanne opende voorzichtig en dacht Michiel of Francisca te zien, die zich altijd op dezelfde wijze aanmeldden. Maar niet weinig ontstelde zij, toen daar eensklaps eene slanke gestalte vlug door het venster naar binnen sprong en zich in hare armen wierp.

„Ik ben het!”

„Hij is het!”

Deze luid gesproken woorden werden vernomen door grootvader, die nog niet was ingeslapen. Leentje werd dadelijk gewekt.

„Hoe komt gij hier en op dit uur?” vroeg Jeanne.

„Laat ons in de eerste plaats naar grootvader gaan,” antwoordde Herman. „Daar zal ik u alles samen vertellen.”

Weldra was de geheele familie om grootvader geschaard en moest Herman vertellen wat hem eigenlijk hier had gebracht.

Grootvader liet zijn grijs hoofd op het kussen rusten, Jeanne stond ook, met van vreugde fonkelende oogen, aan het hoofden-einde van het bed; Herman rustte in den gemakkelijken leuningstoel, en Leentje zat op de leuning daarvan en boog haar hoofdje tegen Herman's schouder. De lamp wierp haar flauw licht over de gestalten der beide kinderen, maar dit drong niet door tot achter het dikke gordijn, waar de oude Anton in de duisternis uitrustte.

Herman vertelde nu alles, wat er gedurende zijn verblijf bij de Corbiers was voorgevallen, en verzocht ten laatste de toestemming van zijn grootvader om soldaat te mogen worden.

„Ga in vrede, mijn kind!” zeide de grijsaard, terwijl hij Herman aan zijn hart drukte.

En toen hij Leentje en Jeanne hoorde snikken, richtte hij zich tot haar met de woorden:

„Weent niet, want God is met ons. Gij kent nog niet al de goedheid, mij ten deel gevallen. Herman! mijn beste jongen, hoe groot en sterk zijt gij in drie jaren geworden.”

„Grootvader, wat zegt gij?”

„Dat ik u den laatsten keer nog als kind aanschouwde en u thans als man weervind.”

„Gij? Lieve God, is het mogelijk?”

Herman sloeg met de diepste ontroering zijne oogen op die zijns grootvaders, en hij waagde het niet, uit vrees hem verkeerd verstaan te hebben, een woord te spreken. De grootvader echter zeide:

„Ja, ik zie u, mijn kind! Heeft Lepage u niets gezegd?... Daaraan heeft hij wèl gedaan, want het gevolg van zijn werk was altijd nog twijfelachtig. Thans echter zie ik, en zelfs zeer goed. Wij hebben het tot nu toe voor iedereen geheim gehouden,

en zullen dit ook in het vervolg doen, totdat wij zonder gevaar voor het leven van onzen vriend iedereen kunnen vertellen, dat hij uwe zuster hare gezondheid en uw grootvader zijne oogen heeft wedergegeven."

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Besluit.

Eenige dagen later verliet Herman met den ransel op den rug in alle stilte het dorp. Het regiment was reeds vooruit, maar hij haalde het bij den grooten weg weder in. De meeste zieken waren door de zorg van dokter Johan weer genezen. Michiel en Herman vonden spoedig gelegenheid zich in gevechten te onderscheiden, en werden weldra bevorderd. Eenige jaren later keerde Herman terug, om zijne zuster met zijn wapenbroeder, die het geweer tegen de spade verwisselde, in het huwelijk te zien treden.

Bij deze gelegenheid zag hij zijn grootvader voor den laatsten keer. Toen hij na vele veldslagen als kapitein terugkwam, vond hij kleine neven en nichtjes, hij vond Jeanne en Francisca terug, maar zijn grootvader, dien hij zoo teeder beminde, vond hij niet meer. De brave man rustte in het graf.

Herman nam het besluit zijn dorp niet meer te verlaten, en hij nam de goede oude Jeanne als huishoudster bij zich in. Op zekeren dag zeide zij hem:

„Ik zou gaarne zien dat dokter Lepage ons eens zeer spoedig een bezoek bracht. Mijne oogen worden alle dagen al slechter

en slechter. Gij schrijft toch zoo dikwijls aan hem, Herman; zoek hem dat hij ons eens komt opzoeken, zoolang ik nog in staat ben hem te zien."

Eenige dagen daarna had er eene verrassing plaats en tevens een vroolijk feest. Lepage kwam inderdaad geheel onverwachts, en Jeanne herkende hem met hare zwakke oogen het eerst en reeds op vrij verren afstand. De dokter was eenigszins grijs geworden, maar had niettemin nog al zijne krachten en zijne volle gezondheid behouden. En toch, toen hij met den kapitein in het bosch liep, om alle plaatsen, waaraan zulke herinneringen voor hen waren verbonden, nog eens weer te zien — het beschermende beukenbosch, de rotsen met het hol, het graf der duif en van den armen Castor — gevoelde hij, noch Herman den minsten lust, in het hol naar beneden te dalen, en verwonderden zij zich er zelfs over dat zij zoo iets in vroegeren tijd hadden gewaagd.

Lepage wilde nu ook de schuilplaats bij de Corbiers weerzien, en Leentje was gaarne bereid hem die aan te wijzen.

„Maar eerst na den maaltijd," zeide zij tot hem. „De tafel is gedekt in de kamer onder de schuilplaats, in hetzelfde vertrek waar Francisca u eens met mijn man en mijn broeder om drie uren des morgens een maaltijd heeft laten gebruiken."

Wat werd er niet over alles aan de tafel van Leentje gebabeld en gesproken! Hoevele oude herinneringen kwamen weer boven! Welke vergelijkingen maakte men niet tusschen het verledene en het tegenwoordige. Van de ontroering ging men tot de vreugde over. Ten laatste echter moest men toch weder scheiden, — want aan alles op de wereld komt eenmaal een einde, en dus ook aan deze eenvoudige vertelling.
